

БИБЛИОТЕКИ БИБЛИОТЕКАРИ ИНФОРМАЦИЯ АСОЦИАЦИЯ

Списание на

Год. I, бр. 1, октомври 2011

Българската библиотечно-информационна асоциация

ОНЛАЙН

ББИА след 20 години

Лято в библиотеката

Междубиблиотечното заемане на дневен ред

Как оцеляват училищните библиотеки

160 години от рождението на Мелвил Дюи

Съдържание

Към читателите Ваня Грашкина	3
--	----------

20 години ББИА

Българската библиотечно-информационна асоциация – 20 години по-късно Ваня Грашкина	4
--	----------

Библиотеката в ХХI век

Междубиблиотечното заемане на дневен ред (Инициатива с продължение) Анна Попова	11
---	-----------

Разговор за мултимедийната краеведска библиография (Интервю с доц. д-р Цветанка Панчева, София Пейчева и Велислава Маринова) Камелия Конева	12
---	-----------

Библиотеките и Фейсбук: начин на употреба Красимира Лекова	16
--	-----------

Лято в библиотеката

Лятната читалня – носталгия по минала романтика или възраждане на добри практики Калина Тодорова	18
--	-----------

Късчета лято Стефка Рангелова	20
---	-----------

„Библиотека с дъх на лято!“ – един проект на Общинската библиотека „Паисий Хилендарски“ в Асеновград (Интервю с Милена Марковска) Алина Банкова	23
---	-----------

Човек е жив, докато научава нещо ново... (Съвременната библиотека и неформалното образование – примери от практиката) Калина Тодорова	25
---	-----------

Да каталогизираш емоции или Защо старозагорският архитект Петър Бакърджиев върви по следите на книгите от своето детство Красимира Лекова	28
---	-----------

Близо до интересите на децата (Интервю с Виолета Кънчева) Даниела Колева	30
--	-----------

Проекти

Дигитализация на книжовното наследство в Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив (Споделен опит за постигнатото по проект „РЕГИНА-ПИ“ – Колекция до 1944 година) Алина Банкова, Димитър Минев	32
---	-----------

„Историята на град Смолян в снимки“ (Един съвместен проект на клуб „Млад краевед“ с отдел „Краезнание“ на Регионална библиотека „Николай Вранчев“ – Смолян) Росица Горанчева	34
--	-----------

Професия

Становище на ИФЛА относно отворения достъп до информация – изясняване на позицията и стратегията	36
--	-----------

Аз съм библиотекар Камелия Конева	39
---	-----------

Членуването в ББИА – професионален рефлекс или необходимост? Анна Кожухарова	40
--	-----------

Професионални форуми

Модерни и полезни – в унисон с ХХI век (Първа международна конференция „Цифрово опазване и представяне на културното и научното наследство“) Стефка Рангелова	42
---	-----------

Какво ново могат да ни предложат библиотеките? Даниела Колева	43
---	-----------

Библиотека и общество

Как оцеляват училищните библиотеки Камелия Конева	46
---	-----------

Библиотека „Родина“ преоткри Детския си отдел Красимира Лекова	48
--	-----------

Юбилеи

Мелвил Дюи – Едисон на американското и световното библиотекознание (По случай 160 години от рождението му (1851–1931) Мария Младенова	49
---	-----------

Списание „Простори“ на 50 години Даниела Колева	54
---	-----------

Глобус

Американската библиотечна асоциация – гласът на американските библиотеки (Интервю с г-жа Роберта Стивънс, Президент на АБА, 2010–2011 г.) Анна Попова	56
---	-----------

Безплатен достъп до... (онлайн архивът JSTOR) Анна Попова	59
---	-----------

Писмо без отговор

Писмо на ББИА до Министерството на финансите	59
--	-----------

Към читателите

*Уважаеми колеги,
Скъпи читатели,*

Пред вас е първият брой на списанието „**ББИА онлайн**“. Защо това заглавие? Защото списанието е орган на Българската библиотечно-информационна асоциация, която иска да бъде в непрекъсната интерактивна връзка със своите членове, приятели и партньори.

Не бързайте да кликнете с мишката другаде, разлистете го! Убедена съм, че всеки от вас ще намери нещо интересно за себе си.

Екипът на списанието си поставя за цел да ви запознава с новостите в библиотечно-информационната теория и практика; да подпомага практическата дейност на библиотечните специалисти, да информира за успешните проекти, интересните събития и полезния опит на нашите библиотеки, а също така и за водещите европейски и световни тенденции. На страниците на списанието ще дискутираме актуални професионални проблеми, ще има място за различни мнения. Искрено се надявам, че то ще бъде дискуссионен форум на библиотечната общност, в който ще намират отражение постиженията и проблемите на библиотечните специалисти от големи и малки библиотеки в цялата страна. Но не само това, списанието ще бъде открит форум и за ползвателите на нашите библиотеки, за нашите съмишленици и партньори.

Иска ни се това издание да се превърне в трибуна на колегията, в предпочитаното място за споделяне на опит, за професионални дискусии и полемики.

Убедена съм, че появата на списанието е важна стъпка към подобряване на комуникациите в професионалната ни общност, увеличаване на публикационната активност на колегията и по-добрата информираност на обществото за случващото се в библиотечния сектор и професионалната ни организация.

Нашата идея е списанието да се прави с участието на всички вас. Очакваме вашите предложения за авторски публикации, вашите въпроси, мнения и препоръки.

Една дългогодишна мечта да имаме свое списание се превърна в реалност. Нека му е на добър час!

Приятно четене!

В. Грашкина
Председател на редколегията

ИЗДАТЕЛ

Българска библиотечно-информационна асоциация

София 1606

бул. Ген. Тотлебен 28, ет. 4

тел./факс 02 4219886

bbia@lib.bg

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Ваня Грашкина, председател

Антоанета Тотоманова

Оля Харизанова

Мария Младенова

Биляна Яврукова

Анна Кожухарова

Кристиана Димчева

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР

Антоанета Димитрова

02 4219887

adimitrova@lib.bg

Периодичност:

6 броя годишно

© Материалите, използвани в списанието, са авторски и правата върху тях принадлежат на издателя. Разпространяването и публикуването на целите текстове или на части от тях без изричното писмено разрешение на редакцията водят до правните последици, предвидени в Закона за авторското право и сродните му права.

Българската библиотечно-информационна асоциация – 20 години по-късно

Ваня Грашкина | grashkina@abv.bg
Председател на ББИА

Малцина си спомнят бурните времена през късната есен на 1989 и зимата на 1990 година. Мнозинството бе увлечено в обществения дебат и процесите на смяна на политическия режим, участваше в създаване на партии, политиканстваше, митингуваше. Библиотечните среди също бяха политизирани и обладани от противоречия, свързани с деполитизирането на дейността на библиотеките и библиотечните фондове; водеха се оживени дискусии накъде ще се развиват библиотеките и професията ни. Точно в този момент група специалисти започна работа по организацията на учредително събрание и по създаването на проект за устав на професионалната ни организация. Те бяха с различни политически убеждения и възгледи, но това не попречи на съвместната им работа. Идеята за наше професионално сдружение бе толкова силна и обединяваща, че никой не посмя да я политизира – от далечната 1990 г., та досега. Никой не успя и да ни разедини чрез създаване на алтернативни сдружения, както се случи с много други организации. В продължение на две десетилетия в Асоциацията се формира силно ядро от библиотечни специалисти, изповядващи общи професионални принципи и ценности. Сдружението се превърна в естествен център за дебати, толерантен към различните мнения. Водещ принцип в дейността винаги е било постигането на консенсус по основните въпроси по пътя на професионалните дискусии. И днес сдружението обединява усилията на големи групи от специалисти с общи интереси и потребности.

Ако трябва да се даде кратка характеристика на този период, то това са 20 години труд и неимоверни усилия на стотиците членове на сдружението в полза на развитието на библиотечната професия и модернизирането на библиотечния сектор. Надали има друга професионална организация, която като свои приоритети формулира постигането на качествено библиотечно обслужване, адекватно на потребностите на обществото,

а не се фокусира върху съсловните си проблеми и тежки. А те, професионалните ни проблеми, са много и са определящи за отлива на качествени специалисти от професията и от страната, за липсата на професионална мотивация у голяма част от библиотечните специалисти и за много други негативни последици.

Всяка кръгла годишнина е повод за поглед назад и за равностметка. През 2000 г. в първия брой на Бюлетина на СБИР е публикувана статия по случай 10-годишнината от създаването му със съавтори председателите на сдружението: доц. д-р Татяна Янакиева, н.с. Мария Капитанова, доц. д-р А. Димчев¹. Там подробно се очертават състоянието и постиженията на СБИР до началото на новото хилядолетие. Какво е въздействието на ББИА върху развитието на библиотечния сектор в страната, промени ли се статутът на професията в обществото; какво е направено за утвърждаване и отстояване на моралните и ценностните норми в професионалната ни общност? Отговорите на тези въпроси ще потърсим, проследявайки основните моменти в дейността през последните 10 години.

В променена среда работят библиотеките през първата декада на новото хилядолетие. Дългочакваната национална стратегия и политиката за развитието на библиотечния сектор отново не са приоритет на законодателната и изпълнителната власт. Налице са положителни промени в условията за развитие на библиотеките в сравнение с първите десет години на прехода. Като по-важни положителни акценти ще открийм следните:

- С приемането на страната ни в ЕС има нови възможности отделни видове библиотеки да получат допълнително финансиране по програми. Ма-

¹ [Десет] 10 години Съюз на библиотечните и информационните работници (СБИР) / Т. Янакиева, М. Капитанова, А. Димчев. // Бюлетин на СБИР, 2000, № 1, с. 7–11.

кар че липсва оперативна програма (ОП) в сферата на културата или образованието, ОП „Регионално развитие“ финансира проекти на общини и университети за реконструкция и модернизация на МТБ на библиотеките. Програмата за развитие на селските райони подпомага проекти за развитие на читалищата. Реални са шансовете за участие с проекти по изследователската 7РП и програмата „Учене през целия живот“, която подкрепя проекти за повишаване на квалификацията и инициативи за неформалното обучение на гражданите.

- За пръв път в новата ни история бе приет специализиран библиотечен закон – Законът за обществените библиотеки (2009). Този нормативен акт поставя началото на реформа в мрежата на обществените библиотеки за превръщането им в съвременни културни, информационни и образователни центрове, отговарящи на потребностите на информационното общество.

- Министерството на културата (МК) в продължение на няколко години осъществява Програмата „Българските библиотеки – съвременни центрове за четене и информираност“ за обновяване на библиотечните фондове. Министерството осигурява ежегодно целевата допълваща субсидия за читалищата, което дава шанс за подобряване на МТБ на читалищните библиотеки и за нови попълнения за библиотечните фондове.

- Министерството на образованието, младежта и науката чрез Националния фонд „Научни изследвания“ дава възможност за финансиране на библиотечни проекти в областта на дигитализацията, научно-информационното обслужване, създаването на библиотечни мрежи за споделено ползване на ресурсите. През 2008 г. Министерството осигури тригодишен достъп до най-големите световни научно-информационни платформи за академичните и научните библиотеки в страната.

- През 2009 г. стартира Програмата „Глоб@лни библиотеки – България“ на Фондация „Бил и Мелинда Гейтс“ и МК. Тя цели осигуряването на лесен и равнопоставен достъп до информация, комуникации и знание в обществените библиотеки чрез безплатен интернет за гражданите, за да се подпомогне приобщаването им към информационното общество, да се повиши качеството им на живот и да се ускори развитието на гражданското общество.

- В процес на реализация са два значими проекта, подкрепени от Фондация „Америка за България“ (ФАБ). Първият от тях – „Национална академична библиотечно-информационна систе-

ма“ (2009) на Фондация НАБИС, цели създаването на единен своден онлайн каталог на академичните библиотеки в България. Вторият – „Напредък и устойчиво развитие на библиотечния сектор в България“ (2010), се изпълнява от ББИА и цели ускоряване на развитието на библиотечния сектор чрез изграждане на капацитет на ББИА за пълноценното изпълнение на основните ѝ дейности.

Настъпилата дълбока икономическа криза попречи на устойчивото развитие на част от изброените положителни мерки на изпълнителната власт. Продължи процесът на стихийно намаляване на действащите библиотеки. В сравнение с 1990 г. броят им е редуциран над два пъти и през 2006 те са 4552. Няма пълни статистически данни за страната, тъй като такива вече не се обобщават от НСИ след 2006 г. Държавната субсидия осигурява издръжката на библиотеките и не достига за развитието на основните дейности, като комплектуване на фондовете, внедряване на съвременни информационни технологии, дигитализация на книжовното културно наследство и др. Продължава тенденцията към съкращаване на персонала в библиотеките и изоставането в използването на съвременните ИКТ. Всички тези проблеми рефлектират негативно върху ползването на библиотеките, като броят на читателите също намалява и понастоящем те са около 16% от населението.

След актуализациите на Устава сдружението си постави като основни цели издигането на социалния статус на професиите в библиотечно-информационната дейност и професионалната защита на своите членове; да работи за съвременното развитие на библиотечната и научно-информационната дейност и да гарантира правото на достъпност до информацията на гражданите; да участва при разработването на националната библиотечно-информационна политика, нормативната уредба и приложението им; да стимулира научноизследователската и научно-приложната дейност в областта на библиотечното дело и научно-информационната дейност; да работи за непрекъснатото образователно, професионално и кариерно развитие на библиотечно-информационните специалисти. Сдружението осъвремени и своето име, следвайки международната практика и стремейки се да предотврати асоциирането на „съюз“ и „работници“ с профсъзна дейност.

Днес ББИА има изградена стабилна организационна структура на териториален принцип. Индивидуалните членове на асоциацията са 1093, което съставлява над 38% от работещите на щатни длъжности квалифицирани библиотекари в стра-

ната. Регионални дружества функционират не само в областните градове, но и в общински центрове и големите библиотеки. Разширяването на обхвата и обема на дейностите доведе до увеличаване на състава на Управителния съвет от 9 на 11 души. Създаването на секции по видове библиотеки дава възможност за конкретни дискусии по общи проблеми. Ярък пример е Секцията на училищните библиотеки, която има собствена уебстраница и множество инициативи. В процес на изграждане е електронна база данни на колективните и индивидуалните членове.

Съществена роля за формирането на организационния капацитет на Асоциацията има подкрепата на ФАБ. В рамките на изпълнявания проект бе създадено Изпълнително бюро от 4 експерти, които заедно с организационния секретар координират дейностите по проекта и програмата, приета от общото събрание. ББИА разполага с нов офис с всички необходими условия за работа и провеждане на дискусии, семинари и обучения. Все по-чести са срещите на представители на УС и ИБ с колеги от страната. Разширява се и кръгът на участниците в инициативите на сдружението.

Обучение на обучители по проект "Лидерство за общински библиотеки", подкрепен от ИФЛА

ББИА и формирането на националната политика за библиотечния сектор

Реформите в библиотечния сектор изостават от потребностите на обществото и бързото развитие на ИКТ. ББИА системно поставя пред законодателната и изпълнителната власт проблема за необходимостта от формирането на съвременна и адекватна на бързите промени национална политика за развитието на сектора. Внесени са предложения в 39-ото, 40-ото и 41-вото НС и в МК за раз-

работката на Национална стратегия за развитие на библиотеките или за включването им в Националната културна стратегия, която така и не бе приета. По предложения на ББИА се проведеха четири дискусии в Комисиите по култура на 39-ото, 40-ото и 41-вото НС по актуални проблеми на библиотечния сектор, като най-важната им роля бе застъпничеството за библиотеките.

По проект на ББИА, подкрепен от Посолството на САЩ, бе разработен Законопроект за задължителното депозирание на печатни и други произведения, приет от 39-ото НС (обн. ДВ, бр.108, 29 дек. 2000 г.). Проектът „Правна регулация за библиотеките и библиотечно-информационния сектор в България“ (2006–2008), осъществен в партньорство с МК и подкрепен от Британския съвет – София, завърши успешно с приемането на Закон за обществените библиотеки (обн. ДВ, бр. 42, 5 юни 2009 г.). Философията, залегнала в основата на закона, е гарантирането на правото на гражданите за равноправен и свободен достъп до библиотечно-информационно обслужване чрез изграждането на териториална мрежа от обществени библиотеки; безплатен достъп до основните библиотечни

услуги, както и безплатен интернет за образователни, научни и социални цели. В закона се определят основните функции на обществените библиотеки като културни, образователни и информационни институти, които предоставят широк спектър библиотечно-информационни услуги, като събират, съхраняват, обработват, систематизират и предоставят за обществено ползване печатни и други документи и информация. Поставя се основата за изграждане на нов тип взаимоотношения между различните видове обществени библиотеки чрез създаването на Национална мрежа на обществените библиотеки. За пръв път се регламентират условията, на

които трябва да отговаря обществената библиотека, и начините за откриването и закриването ѝ. Разработен е съвременен модел за финансиране на различните видове обществени библиотеки чрез въвеждането на допълнителни финансови инструменти, които да осигурят изпълнението на стратегическите цели за развитието на Националната мрежа на обществените библиотеки. Въвежда се нов тип нормативен документ „Стандарт за библиотечно-информационно обслужване“, който ще съдържа необходимите количествени и качествени критерии за адекватното финансиране на библиотеките и оценката на дейността им. Зако-

нът предлага модерен подход за преодоляване на драстичното изоставане чрез приемането на седемгодишни стратегически планове за развитието на Националната мрежа на обществените библиотеки. Предвижда се и създаването на публичен регистър на обществените библиотеки в България.

Представители на Асоциацията участваха в работните групи по създаването на поднормативните документи, но утвърждаването на най-важните все още предстои. Председателят на ББИА е член на Националния съвет по библиотечно дело към министъра на културата и представя позицията на сдружението по обсъжданите въпроси.

В рамките на проекта са разработени проекти за стандарти за университетските, училищните и специалните библиотеки, предоставени на вниманието на изпълнителната власт.

ББИА излага позиции по актуални проблеми и внася предложения по законопроекта, касаещи библиотечния сектор. Сред най-актуалните е внесеното предложение към текстовете на Закона за културното наследство и към неговото последващо изменение, които обаче не са взети под внимание.

Правната регламентация на училищните библиотеки е основен проблем, по който ББИА работи системно. Представител на сдружението е член на една от работните групи по стандартите към Проектозакон за предучилищното и училищното възпитание и отстоява професионалната ни позиция за мястото на училищната библиотека и училищния библиотекар в образователния и възпитателния процес.

Качествено нов подход към привличане на вниманието на властите и обществото към проблемите на библиотечния сектор е развитието на застъпническа дейност и организирането на застъпнически кампании за библиотеките. Най-значимата проява от 2006 г. насам е ежегодното провеждане на Национална библиотечна седмица. Идеята е провокирана от опита на Американската библиотечна асоциация, която има дългогодишни традиции в тази сфера и с чийто опит се запознахме при работата по проекта „Американско-български библиотечен обмен“. Всяка година кампанията има свой акцент и цели да привлече вниманието върху конкретен аспект от библиотечната дейност. Проведените пет национални кампании недвусмислено показват положителното им въздействие върху законодателната, централната и местните власти. Все повече депутати, политици и представители на общинските власти посещават

библиотеките, запознават се с новите направления на библиотечната дейност и добавената стойност, която създават работещите библиотеки. Чрез кампанията се разчупва стереотипът в мисленето на мнозинството за библиотеката като богат архив на печатни издания, които могат да се ползват при нужда. Много библиотеки в резултат на кампаниите получават допълнително финансиране от общините и дарения от организации. Но не само практическите ползи са важни. По-важното е, че стават все по-видими като културни, образователни и информационни центрове.

Съществено въздействие има кампанията и върху потенциалните ползватели на библиотеките. Провежданите в рамките на Националната библиотечна седмица дни за бесплатно записване на нови читатели, дни без глоби, културни прояви, безплатни обучения и консултации води до увеличаване на ползвателите на библиотеките с десетки хиляди.

Издигане на социалния статус на професиите в библиотечно-информационната дейност

ББИА е сред първите професионални сдружения, която прие Етичен кодекс на библиотекаря през 2002 г.

По предложение на УС на ББИА, подкрепено

от МК, денят на светите братя Кирил и Методий 11 май бе обявен за професионален празник на библиотечарите с Решение № 344 на МС от 11.05.2006 г. Библиотечната професия зае своето достойно място в националния празничен календар и вече имаме своя ден за равносметка, признание и почит.

С приемането на Закона за обществените библиотеки за пръв път са налице изисквания към професионалната квалификация на заемащите библиотечни длъжности в обществените библиотеки. Придобиването на библиотечна квалификация е задължително условие за работа в обществена библиотека. Въведена е и професионалната квалификация „библиотекар“ със средно образование. Така се дава възможност за осигуряване на професионално подготвени кадри за библиотеки в малките селища и за големите библи-

отеки, където съществува строга диференциация на длъжностите в съответствие с изпълняваните дейности, процеси и операции. Въвеждането на законови норми към квалификацията на библиотечния персонал е важна предпоставка за подобряване качеството на библиотечното обслужване. Постиженията на водещите библиотечни специалисти трябва да станат обществено достояние, да бъдат видими и да получат полагащото им се признание. Младото поколение трябва да има примери, които да следва. През 2010 г. УС на ББИА учреди награди на сдружението „Библиотекар на годината“ и „Млад библиотекар на годината“. С особена грижа и тревога се отнасяме към проблема за задържането на младите специалисти в библиотеките. Това бе мотивът да отличим специално млади специалисти, които работят всеотдайно и обичат професията си. Наградите се връчват за високи постижения в реализацията на основните функции на библиотеки и принос за издигането на авторитета им; внедряване на иновативни услуги за ползвателите, повишили значимостта на библиотеката в обществото; реализация на проекти с висока обществена и професионална значимост; дейности, допринесли за издигането на международния авторитет на българските библиотеки и библиотекари; научноизследователски постижения в областта на библиотечно-информационните на-

уки и новаторство в процеса на образование и обучение на библиотечни и информационни специалисти; принос за развитието и реализацията на политиките в библиотечния сектор; принос в изграждането на положителна визия на библиотеки и по-силното им присъствие в медиите и местната общност; принос в развитието на ББИА и повишаването на авторитета ѝ. На 11 май 2011 г. г-жа Цецка Цачева – председател на 41-вото Народно събрание, връчи първите награди. И докато за „Библиотекар на годината“ имаше десетки достойни номинации и изборът бе много труден, то за „Млад библиотекар на годината“ постъпи една единствена достойна номинация. Този факт тълкуваме двупосочно: от една страна, професията ни е застаряваща и младите хора са твърде малко; от друга – причината е по-скоро конфликтът между поколенията.

Номинираните колеги в категория „Библиотекар на годината 2010“

Сдружението номинира ежегодно изявени библиотечни специалисти и изследователи за наградата на министъра на културата по случай Деня на славянската писменост и култура. Сред наградените по предложение на ББИА са председателите на СБИР доц. Татяна Янакиева (1990–1994) и проф. Ани Гергова (2000–2002), Емилия Милкова – зам.-председател на ББИА и директор на РБ „Пенчо Славейков“, Иван Александров – директор на РБ „Петко Р. Славейков“. УС на ББИА номинира библиотекари и за наградата „Хр. Г. Данов“, но в повечето случаи остават незабелязани.

ББИА работи за модернизацията на библиотеките чрез внедряване на съвременни библиотечни услуги и развитие на нови направления на библиотечната дейност. Основното средство на ББИА е иницирането на иновативни проекти. Сред най-успешните е проектът „Американско-български библиотечен обмен“, финансиран от Бюрото за културен и образователен обмен на Държавния департамент на САЩ. Проектът допринесе за увеличаването на капацитета на 17 обществени библиотеки в предоставянето на обществени информационни услуги в онлайн режим и стартирането на обществени информационни центрове. Създаденият интернет портал предлага разнообразни източници на обществена информация в услуга на всички библиотеки. Проектът осигури технологичното оборудване на библиотеките участници и възможността 17 библиотечни специалисти да се квалифицират чрез 5-седмични специализации в американски обществени библиотеки. Резултатите от проекта се мултиплицират в множество библиотеки. Той стимулира видимостта на библиотеките в глобалната мрежа чрез създаването на собствени сайтове, интернет достъп до ресурсите им и чрез предлагането на онлайн информационни услуги. Проектът има съществен принос в разбирането ни за ролята на застъпничеството за библиотеките. Създаването на специализирани електронни услуги за хората с увреждания се осъществи по съвместния проект с Британския съвет – София „Достъп до електронна информация за хора с увреждания в българските библиотеки“. В проекта участваха 31 библиотеки от цялата страна в партньорство с фондация „Хоризонти“, Съюза на слепите и Централната библиотека за говорещи книги. В създадения уебсайт с графична и текстова версия са отразени пълнотекстовите свободни ресурси в Интернет, както и електронните библиотечни ресурси. Оборудвани са 9 читателски места за незрящи в 9 библиотеки в страната със специализирания софтуер „Jaws for Windows“ и „Speech Lab 2.0“.

Участието на асоциацията в проекта ENTITLE на ЕК изигра съществена роля за стимулирането на инициативи на библиотеките в сферата на неформалното образование.

Съвременното междубиблиотечно заемане с използване на ИКТ е най-добрият начин за споделено ползване на библиотечните ресурси и за качествено библиотечно обслужване на гражданите. Проведената национална кръгла маса по проблемите на междубиблиотечното заемане във Велико Търново показва необходимостта от ши-

рокото въвеждане на тази услуга в практиката на повече библиотеки и приемането на нови правила за взаимодействие и сътрудничество на национално равнище. Под егидата на ББИА бе разработен Кодекс по междубиблиотечно заемане, одобрен с консенсус от участвалите във форума библиотеки.

Асоциацията осъществи емпиричното изследване „Готовност на българските библиотеки за превръщането им в центрове на знанието в информационното общество“ (2006) по поръчка на Държавната агенция за информационни технологии и съобщения, което да послужи като база за определяне на бъдещата роля на библиотеките в информационното общество.

Професионално образование и квалификация

Непрекъснатата професионална квалификация е приоритетно направление в дейността на Асоциацията. Създаденият през 2001 г. Център за продължаващо професионално образование съвместно с Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ към Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ се утвърди като основно и предпочитано звено за повишаване на квалификацията на библиотечните специалисти с висше образование. Програмата на Центъра предлага краткосрочни тематични курсове и се актуализира в синхрон със съвременните тенденции в библиотечната теория и практика. До момента са проведени 103 курса в София и страната с над 1100 участника. Създаден е поддомейн на сайта на Асоциацията, който представя подробна информация за темите, съдържанието на курсовете и преподавателите. Финансирането на обучението е осигурено до 2010 г. от Фондация „Отворено общество“, а понастоящем от проекта, подкрепен от ФАБ. В процес на подготовка е въвеждането на дистанционно обучение, което значително ще улесни участието на библиотекарите от страната.

През 2010 г. за пръв път асоциацията подкрепи участието на двама библиотекари в обучителната програма на Центъра за международни библиотечни програми „Мортенсън“ (САЩ) на тема „Библиотекари на бъдещето: Комуникация и лидерство“. То се финансира от ФАБ като част от проекта „Напредък и устойчиво развитие на библиотечния сектор в България“.

Традиционни форми за повишаване на квалификацията са семинари, дискусии и уъркшопи за запознаване с водещия чужд опит и прилагането му у нас. Такива са организиранията съвместно с Британския съвет – София, обученията по проекта

Курс с лектор Милена Миланова във Велико Търново

„Мениджмънт на обществените библиотеки“, семинарите по насърчаване на четенето и уъркшопа на тема „Библиотеката като обществено пространство“, проведени в партньорство с Гьоте институт. „Лидерство за общински библиотеки“ е най-новият проект за обучение на обучители, подкрепен от ИФЛА и отличен като образец за проект по програмата „Да работим за развитие чрез библиотеките“.

ББИА участва активно в подготовката и провеждането на обучения по професията „библиотекар“ със средно образование на Центъра за професионално обучение към асоциация „Съвременни читалища“. Чрез тази съвместна инициатива се осигурява възможност за придобиване на професионално образование по места, в близост до работното място на обучаемите в областни градове или общински центрове.

Годишните конференции на Асоциацията ни се утвърдиха като най-големия национален форум на библиотечната общност – участниците ежегодно са над 200. Актуалните и дискуссионни теми стимулират представянето на доклади и презентации на библиотекари от различни видове библиотеки от цялата страна.

Издателската дейност бележи ново развитие като основно направление в проекта „Напредък и устойчиво развитие на библиотечния сектор в България“. Издаващата програма на Асоциацията е изготвена на базата на социологически проучвания на потребностите и интересите на гилдията. Началото е поставено с „Насоки на ИФЛА за обществената библиотека“ (2010) – един от първите преводи на ръководството на друг език. Част от програмата е и списанието „ББИА онлайн“.

Международна дейност

ББИА вече е видима и разпознаваема в международната библиотечна общност. Подновено е членството на Асоциацията в ИФЛА и ЕБЛИДА. Представители на ББИА са избрани за членове на постоянните комисии на секциите на ИФЛА „Обществени библиотеки“, „Мениджмънт на библиотечните асоциации“ и „Каталогизиране“. Активно сътрудничество осъществяваме с Американската библиотечна асоциация,

Международната асоциация на училищните библиотеки, CILIP и много други.

Прегледът на постигнатото ни дава самочувствието, че ББИА се утвърди като катализатор и двигател на положителните промени в библиотечния сектор. Съществена роля за издигането на ново равнище на дейността на ББИА има проектът „Напредък и устойчиво развитие на библиотечния сектор в България“. Основните дейности по проекта осигуряват качествено нови услуги за членовете на асоциацията, като експертна и консултантска помощ, възможности за участие в специализации, обучения и конференции в чужбина, за повишаване на квалификацията.

След 20 години ние сме по-силни, все повече колеги, убедени в необходимостта да членуват в ББИА, се присъединяват, подкрепят и участват в нашите инициативи. Все повече гласове отговарят на често задавания въпрос „Какво ми дава членството в ББИА?“. Най-доброто доказателство затова е мнението на представител на гилдията, публикувано като коментар към подписката в подкрепа на Националната кампания за възраждане на библиотеките: „ББИА надхвърля очакванията ми и съм горда, че съм член на Асоциацията. Благодаря ви, колеги! Дано заедно постигнем напредък и да направим библиотеките необходимите, важните, ценните институции, без които е невъзможен успехът на хората!“

Ключови думи:

ББИА, национална библиотечна политика, библиотечно законодателство, професионална квалификация

Междубиблиотечното заемане на дневен ред *Инициатива с продължение*

Анна Попова | arorova@lib.bg
ИБ на ББИА

През 2010 г. ББИА инициира дискусия за междубиблиотечното заемане (МЗ) – услуга, която не беше сред приоритетите на българските библиотеки през последните 20 години. В световен мащаб услугата се разраства и модернизира, предлагайки на потребителя възможност за директна поръчка от онлайн библиографски бази данни.

Парадоксално е, че в епохата на интернет комуникациите библиотеки в България не могат да достигнат ръста на услугата, характерен за условията на Единната библиотечна система до 1990 г. А именно заемането на оригинални документи или копия от една библиотека за читателите на друга демонстрира универсалната достъпност на публикации в глобалното общество. Точно тази услуга спестява време и средства на потребителите и опровергава популярната теза, че днес всичко може да се намери в Гугъл.

Първата стъпка за съживяване на МЗ беше направена с превода на ББИА на три документа на ИФЛА с методически насоки и добри практики, които подпомагат националното и международното заемане (**документите са достъпни на поддомейна [Експертно-консултантски услуги](#)**).

Втора стъпка беше проведената през август 2010 г. онлайн анкета на ББИА за състоянието на МЗ в България. Последва Национална кръгла маса във

Велико Търново на 14–15 октомври 2010 г., на която се отчетоха резултатите от проучването, представиха се добри практики и се обсъдиха мерки за стимулиране и нови механизми за координиране между библиотеки. Меморандумът, подписан от участниците, предложи ББИА да изработи кодекс, който отразява новите условия и законодателните промени. На заключителното заседание беше избрана Работна група за изработване на кодекс (вж. **всички документи от Националната кръгла маса**).

В началото на 2011 г. черновата на Кодекс на специализираната библиотечна услуга „Междубиблиотечно заемане“ беше обсъдена с участници в кръглата маса, а окончателният вариант на Кодекса беше представен на Националната конференция на ББИА на 9–10 юни в Благоевград (вж. **текст и приложения**).

Какво предстои?

1. Публикуване на нашия сайт на политики за предоставяне на МЗ на отделни библиотеки – какво предоставят и при какви условия, например статии от кои пълнотекстови бази данни могат да се предоставят по МЗ (дали лицензионните договори с доставчика включват доставка за други библиотеки чрез МЗ).
2. Онлайн събиране на статистическа информация по МЗ (**Формулярът на ББИА**).
3. Курсове по МЗ към ЦПОБ.

Нашият призив към библиотеките:

1. Колеги, присъединете се!

Тъй като кодексът на ББИА не може да бъде налаган административно, библиотеки, желаещи да работят според неговите правила, могат да се присъединят с декларация. **Текстът на Кодекса, приложенията и Декларация за присъединяване** са публикувани на сайта на ББИА.

2. Актуализирайте собствения си правилник за услугата МЗ и го публикувайте на уебстраницата си. На сайта на ББИА ще осигурим връзка към вашия правилник, за да улесним заявяващите библио-

теки при избора на доставяща библиотека.

3. Разгласете услугата сред своите читатели (анкетното проучване от 2010 г. показва, че причината да не се предоставя услугата е, че 41% от библиотеки не я популяризират, а в 29% от библиотеки те потребителите не я познават).

4. Попълнете онлайн статистическия формуляр на ББИА за извършеното МЗ през 2011 г. (ББИА ще

изпрати напомнително писмо през януари 2012 г.).

5. За въпроси, консултации и предложения се обръщайте към **Експертно-консултантските услуги на ББИА**.

Ключови думи:

ББИА, ИФЛА, междубиблиотечно заемане

Разговор за мултимедийната краеведска библиография

*Съставянето на краеведски библиографски указатели по традиция заема важно място в дейността на регионалните библиотеки. През последните години, с навлизането на новите технологии и модернизирването на българските библиотеки, се появи един нов продукт – мултимедийната библиография. За нейните предимства, проблеми и перспективи разговаряме с **доц. д-р Цветанка Панчева** – специалист по краезнание, **София Пейчева** – директор на Регионална библиотека „Емануил Попдимитров“ – Кюстендил, и **Велислава Маринова** – началник на СБИО в Столичната библиотека.*

– Изживява ли краеведската библиография в България своя бум с навлизането на новите технологии?

Цв. П.: – През последните няколко години има интересно развитие на краеведската библиография, но за „бум“ е твърде пресилено да говорим. По мое мнение, за да се развива по принцип справочно-библиографската и информационната дейност в една библиотека, трябва да са налице няколко условия:

- както общ интерес, така и конкретно търсене на информация в дадената област от страна на читателя/потребителя;

- наличие на информационен ресурс в самата библиотека (или в други библиотеки);

- висококвалифициран библиотечен/библиографски персонал;

- съответно ниво на развитие на информационните технологии в дадената библиотека, което позволява на читателя/потребителя да бъде предлаган съвременен информационен продукт –

релевантен на търсенето, широкодостъпен и по възможност безплатен.

Ако говорим по-конкретно за краеведската библиография, смятам, че всичките условия са налице в регионалните библиотеки. Интересът към тематиката не е намалял и свидетелство за това е увеличеният брой (през последните около 10 години) на издаваните и регистрирани в Текущата национална библиография краеведски книги. Регионалните библиотеки притежават богата информационна база за широкоспектърни регионални проучвания и това също е неоспорим факт, а що се отнася до специалистите библиографи, смятам, че в по-голямата си част това са колеги с висока професионална квалификация, натрупан практически опит и изключителна привързаност към работата си в отделите „Краезнание“. Това, което на места липсва, е приемственост в работата, умение да стъпиш на съграденото преди теб, без да се накърни желанието ти да покажеш и собствен почерк, и новаторски подход. Макар и по-бавно, отколкото на всички ни се искаше, в библиотеките постепенно навлязоха компютърните технологии, изградиха се надеждни бази данни за информация с местно съдържание, все повече краеведски ресурси започнаха да се предлагат за ползване в Интернет. В някои от библиотеките обаче през този период „отлежаваха“ в готов за печат вид редица нужни на потребителя краеведски библиографски указатели, често и с подсказана от него тематика, които не можеха да се издадат единствено поради липса на средства. Затова си мисля, че по-справедливо е да кажем, че краеведската мултимедийна библиография се роди като необходимост да се отговори на информационните очаквания на потребителите и да се оползотвори по по-модерен начин натрупа-

ната местна информация, а не само като следствие от навлизането на новите информационни технологии в библиотеките. Факт е обаче, че интересът към нея е по-голям, отколкото към традиционната краеведска библиография, защото мултимедийната библиография предлага освен добре структурирана библиографска информация още и множество бързи връзки към дигиталните копия на описаните оригинални документи, фотогалерия от портрети и снимки, музикални изпълнения, други интернет ресурси по темата.

– Кои са мотивите и основанията мултимедийната библиография да е част от дейността на една библиотека?

С. П.: – От 2005 г. създаването на био-библиографски указатели се превърна в утвърдена практика на нашата библиотека. Подбудите ни са комплексни – както да се покажат възможностите на библиотеката и на новите информационни технологии, така и да се популяризират мястото и постиженията на личностите, които са обект на библиографско отразяване – така се оформи поредицата „Био-библиографии на видни кюстендилски творци“, в която вече излязоха 6 указателя.

В. М.: – Всяка библиотека, която има ресурса за това, трябва да го направи. Мултимедийната библиография е уникален библиотечен продукт. Някоя друга институция не може да създаде такъв информационен продукт. Ние съчетаваме библиография, отговаряща на изискванията на библиографската наука, с дигитални приложения – пълен текст на статии и книги, архивни и непубликувани документи, графични и картинни изображения, аудио- и видеоматериали, електронни ресурси в Интернет. Освен всичко това библиографът има познанията да изработи една добра система за търсене в съдържанието. Неслучайно софтуерът на библиографиите се изработва от компютърни специалисти с участие на библиотекар.

– Как се решава кои теми да бъдат разработени?

С. П.: – Първата ни библиография беше посветена на 120-годишнината на Емануил Попдимитров, чието име носи нашата библиотека. Впоследствие решихме, че приносът на една библиотека в отбелязването на юбилейни годишнини на видни местни творци е именно в представянето на техните трудове в библиографски указатели. Всички библиографирани лица са почетни граждани на гр. Кюстендил и трайно са се вписали в културната му атмосфера.

В. М.: – Темата трябва да е интересна на повече

хора. Библиографията „Христо Йончев – Крискарец“, публикувана в електронен вид през 2001 г., е посветена на 120-ата годишнина от рождението на самоковския художник и е съвместен труд на ОБ „Паисий Хилендарски“ в гр. Самоков и Столична библиотека. Това е и първата публикувана в България в електронен вид библиография. Специално за електронната библиография има значение да се прецени предварително да има ли и какви мултимедийни приложения могат да се направят.

Добре е когато този вид библиографии допълват наличните в библиотеката книжни ресурси, какъвто е случаят с нашата „София и софиянци в българския предосвобожденски периодичен печат“. Имам предвид, че повечето от включените в библиографията материали не са част от фонда на Столичната библиотека и са издирвани по библиографски път и de visu.

– Библиотеките като че ли обръщат повече внимание на значението на краеведската електронна библиография за представяне на културно-историческото наследство на края. Възможно ли е краеведската библиография да допринесе за икономическото развитие на района? Заслужава ли си да се работи в тази посока?

Цв. П.: – Въпросът сякаш предполагава положителен отговор, но аз съм по-скоро песимист, че това ще се постигне в близко бъдеще. И песимизмът ми не се корени в неспособността на библиотеките да положат усилия в тази посока, а по-скоро защото липсват първите две, формулирани от мен, условия – няма я в достатъчна степен икономическата информация (или ако я има, тя не е в регионалните библиотеки и не е обвързана с перспективите и посоките на развитие на отделния регион), отсъства сякаш и мотивацията на потребителя да търси подобна информация. А ако се замислим по-дълбоко, ще стигнем до извода, че не можем да искаме от библиотеките да информират за икономическото състояние и развитие на регионите, преди да се напишат стратегиите на това развитие, да се създадат програмите, да се начертаят перспективите, да се предизвикат широки дискусии сред населението, които да се отразят подробно и от средствата за масова информация, и т.н. С други думи, трудно ми е да си представя осветляване на определена тематика чрез краеведската библиография, ако тази тематика не се обсъжда в местната общност и за това не се публикува достатъчно информация, ако икономическият просперитет на региона не се обвързва с иновации в технологиите и с прозрачност в решенията на местното управление.

– С какви ресурси и компетентности трябва да разполага една библиотека, за да създаде мултимедиен продукт?

С. П.: – Важен е софтуерът. Всички наши библиографии са реализирани в партньорство с фирма „СофтЛиб“, чиято разработка е модулът „Библиографии“. В зависимост от структурата, вида на включените материали и нашите изисквания фирмата правеше съответните подобрения и разработки. Екипът по създаване на библиографиите обикновено е 2-ма или 3-ма души. Три от библиографиите са дипломни тези на наши колеги, завършващи магистърска степен в катедра „Библиотечно-информационни науки и културна политика“ на СУ. При избора на темите имаше консултации с ръководството на библиотеката и водещ мотив беше съчетаването на научните с практическите ѝ потребности. В този смисъл можем да кажем, че библиографиите се разработваха и под научното ръководство на водещи специалисти в библиографската наука – Цветанка Панчева, Елена Янакиева и Татяна Янакиева. Използваме случая да им изкажем нашата професионална благодарност. Компетентностите за създаване на мултимедийна библиография не са по-различни от тези за създаване на традиционна библиография. Работата с модула „Библиографии“ изключително улеснява, особено в частта за азбучното подреждане и извеждането на показалци. Дава възможности за пълнотекстово представяне на материали, представяне на непубликувани творби (със съгласието на носителите на авторските права), интернет връзки, прикрепване на аудио-визуални материали и др.

В. М.: – Преди всичко желанието да се представи тази специфична дейност в библиотеките в по-интересен, по-атрактивен вид на все по-широката аудитория, която ползва Интернет, е само по себе си „приключение“. Възможностите за пълнотекстови и илюстративни приложения правят този вид библиографии по-достъпни и по-интересни, без да губят, разбира се, своя познавателен принос.

И на нас партньорството с фирма „СофтЛиб“ ни помогна да преодолеем в началото някои технически бариери.

Когато се работи в екип с добри специалисти – библиографи и софтуеристи – допълнителните, специалните умения се добиват много лесно.

– Какво ще посъветвате малките читалищни библиотеки, които имат интерес към представяне на местно съдържание чрез мултимедийна библиография, но не разполагат с необхо-

димата техника за сканиране, със софтуер и специалисти?

Цв. П.: – Когато един библиотекар има добра професионална подготовка, новаторски идеи и хъс за работа, варианти ще се намерят. Възможно е да се кооперират усилията между няколко библиотеки и добър пример в това отношение е библиографията „Христо Йончев – Крискарец“, създадена от читалищната библиотека в Самоков (ОБ „Паисий Хилендарски“), а предоставена за ползване като мултимедия с помощта на Справочно-библиографския и информационен отдел на Столичната библиотека и със съдействието на фирма „СофтЛиб“. Хрумва ми и друго. Когато с моите студенти разглеждаме сайтовете на регионални библиотеки и мултимедийни библиографии, те понякога правят бележки за дизайна и хипервръзките и ме уверяват, че ако подобни разработки се предложат като дипломни работи, би могло да се получи добър резултат. Така ще се заобиколи и болезнената, особено за малките библиотеки, финансова страна на въпроса. Зная, че това са единични решения, но ако съответната библиотека – малка или голяма – желае да гради визията си чрез добре обмислена програма за подготовката на подобни мултимедийни библиографии, трябва да търси решението чрез кандидатстване за финансиране по проекти, като намери и партньори с опит и постижения в тази насока.

– Колко време отнема изработването на една библиография?

С. П.: – За всяка библиография времето е различно. Зависи от броя на представените материали, но във всички случаи надхвърля 6 месеца. Тук трябва да се подчертае, че отправна точка за всички библиографии са били нашите краеведски картотеки и националната библиография. В процеса на работа се налагаше да разширяваме източниците за издирване на информация – с Националния литературен музей, БАН, Държавния архив, БНТ, Националното радио, личните архиви на авторите. Новите информационни технологии ни дадоха възможност и за обмен на ресурси с другите регионални библиотеки. Изключително сме благодарни на колегите ни от Столичната библиотека, НБ „Ив. Вазов“ – Пловдив, регионалните библиотеки в Благоевград, Бургас, Велико Търново, Кърджали, Разград, Смолян, Хасково.

В. М.: – Самият процес на съставяне на библиографски указател не е лесен и бърз. Разбира се, съвременните технологии подпомагат процеса, но самото издирване на документи и структурирането им изискват определено време, което за всеки указател е различно.

– Трябва ли да се придържаме строго към стандартите и правилата за създаване на библиографски указатели? Какво би се случило, ако това не се прави?

С. П.: – Независимо от формата – традиционен или електронен, съблюдаването на стандартите е важно – то е белег за информационната стойност на указателя и за нивото на професионализъм на неговите създатели.

В. М.: – Не е възможен друг вариант, когато, макар и в различни варианти на представяне – бази данни или друг вид, библиографиите са изработени професионално.

– Допустимо ли е в електронните краеведски библиографии включването както на научни, така и на популярни материали? Например библиографиите „Череша“ и „София и софиянци...“ да включват кулинарни рецепти?

С. П.: – Не би било уместно. Библиографският указател има строго научен, а не популярен характер. Тук са представени научни трудове и разработки за селектиране и внедряване на сортове череша и черешопроизводство.

В. М.: – Защо не?! Ако в библиографията има подходящо място и намерим автентични такива.

Цв. П.: – Въпросът е с принципна важност и на него трябва да се отговори еднозначно: всяка библиография е предназначена за определен кръг от потребители, независимо, че е представена в Интернет и може да се ползва от всички, попаднали на нея. Няма как да направим една библиография с идеята тя да е подходяща и за специализирани научни изследвания, и за масовата аудитория, която има съвсем бегла представа за включената тематика, защото отделният библиографски вид е подчинен на специфична методика на издирване, структура и справочен апарат, предполага различни акценти и отразява различни по вид, хронологичен обхват и степен на сложност публикации. Еклектичният подход при съставянето на една библиография може да я обезсмисли, да размие границите ѝ, да „удави“ в информационен шум съществената информация. Нямам място, според мен, кулинарните рецепти в библиографията „Череша“, която представя научната продукция на един сериозен изследователски институт. А и се питам какво точно предлагате да се включи – самите рецепти или библиографска информация за тях?

– Кой осигурява средствата за изработване на библиографии?

С. П.: – Средствата са предварително планира-

ни в бюджета на библиотеката. И в някои от случаите сме финансово подпомагани от Общината. А за библиографията „Череша“ си поделихме разходите с Института по земеделие в Кюстендил.

В. М.: – Средствата за електронните библиографии, публикувани на страницата на библиотеката, са от бюджета ѝ. Спонсорство сме имали за дигиталните ни ресурси, например за дигитализацията на сп. „Сердика“, което също е първото дигитализирано списание у нас, от софтуерната фирма „Немечек“, която ни предостави техника за сканиране, сървър за представянето на списанието в Интернет и DocuWare – система за електронно архивиране и управление на документи, чрез която сп. „Сердика“, е представено онлайн.

– В какво се състои партньорството ви с други институции?

С. П.: – Възщност в партньорство сме реализирали само една библиография. Инициатори бяхме ние, а поводът бяха юбилеите на Института по земеделие и на Библиотеката. Основната библиографска дейност се извърши от колегите от отделите „Краезнание“ и „Справочно-библиографския и информационен отдел“, с активното участие на научните сътрудници от Института.

В. М.: – Както споменах, библиографията „Христо Йончев – Крискарец“ беше подготвена от Мирослава Мирчева от ОБ „Паисий Хилендарски“ – Самоков. Потърсиха ни с идеята да я поместим на уебстраницата на Столичната библиотека. По-късно библиографията беше обогатена с мултимедийни приложения от нас със съдействието на фирма „СофтЛиб“ с предоставения ни от сестрата на художника архив и с картини. Библиографията „София и софиянци в българския предосвобожденски периодичен печат“ е изработена върху основата на фонда от периодични издания на НБКМ, където по наше искане работеше наш библиотекар от отдел „Краезнание“. Метаданните за търсене на статии в сп. „Сердика“ бяха предоставени от отдел „Краезнание“ на библиотеката.

– Има ли по-голям интерес към библиографията в съвременния ѝ мултимедийен вариант?

С. П.: – Да, разбира се. Достъпността в Интернет я прави видима за всички категории потребители. По-атрактивна е, връзката на всяко библиографско описание с пълнотекстовия документ или визуализация е изключително удобство.

В. М.: – Естествено. Тя е лесно достъпна както за широката публика, така и за колеги. Това е един прекрасен справочник.

– Как планирате да разширите мултимедий-

ните приложения и външни връзки на вече готовите библиографии?

С. П.: – Модулът дава тази възможност. Натрупаните след издаването на библиографиите материали по темата се допълват, систематизират и периодично се актуализират в електронния им формат.

В. М.: – Това е едно от големите предимства на електронната библиография. Може да бъде допълвана с библиографски описания, излезли или просто открити по-късно. Винаги може да се добавят пълни текстове, изображения и т.н. Ние имаме с какво да обогатим библиографията „София и софиянци в българския предосвобожденски периодичен печат“. Могат да се прикачат пълни текстове, още снимки, архивни документи и ние мислим за това.

– Какво бихте казали за работата по една мултимедийна библиография?

С. П.: – Всяка библиография е една изследователска и събирателска по своята същност работа и е свързана с интересни находки. Процесът на издирване на материалите и живият контакт с творците и техните близки, представянето на библиографиите и интересът, който предизвикват – това са вълнуващите моменти.

В. М.: – Разбира се. Работата, все още сравнително нова в историята на библиографията, е едно приятно предизвикателство.

– На 16 юни 2011 г. Регионална библиотека „Емануил Попдимитров“ – Кюстендил, беше домакин на Регионалната краеведска конфе-

ренция на тема „Краеведската библиография – традиционни и иновативни практики“. Какво постигнахте?

С. П.: – Конференцията се превърна във форум за споделяне на добри практики на отделите „Краеведение“ в регионалните библиотеки в Кюстендил, Перник и Благоевград. Въвеждащата презентация беше на доц. д-р Цветанка Панчева от НБКМ. Обсъждаха се теми, свързани със съвременната обществена библиотека като център за създаване на краеведски ресурси, за извършване на информационни услуги за местната общност, за обществената библиотека като посредник между институциите – генератори на краеведска информация, и потребителите. Бяха представени библиографски указатели с краеведска тематика и възможностите, които новите информационни технологии дават за реализацията им. Представен беше новият електронен продукт на Регионалната библиотека в Кюстендил – био-библиографски указател „Екатерина Йосифова“. На срещата присъстваха библиотечни специалисти от читалищни и училищни библиотеки от област Кюстендил, местни краеведци. Всеки може да разгледа материалите от конференцията на сайта на библиотеката.

*Интервюто взе: Камелия Конева | kamelly@abv.bg
Кореспондент за Югозападен регион*

Ключови думи:

конференции, краеведска библиография, мултимедия

Библиотеките и Фейсбук: начин на употреба

*Красимира Лекова | k_lekova@abv.bg
Кореспондент за Югоизточен регион*

„Ще почерпиш ли Библиотеката с бира?“, „Би ли фраснал Библиотеката?“, „Библиотеката тъпа ли е?“ – подобни спам постове често присъстват на страниците на българските библиотеки във Фейсбук. За съжаление са повече от тези с качествено съдържание. „О, имаме си страница във Фейсбук и това е чудесно“, казва колега. Добре, но доколко от това произтича нещо?!

Има стотици маркетолози, които се занимават с описването на промяната в социалния медиен пей-

аж. Според последните изследвания у нас профил във Фейсбук имат 2,2 млн. българи, от които доминира групата на 40-годишните. В по-голямата си част читателите са се превърнали във високотелни потребители на социални медии и се интересуват само от страници, които имат стойност за тях. Ясно е, че конкуренцията за вниманието и лоялността на хората е все по-ожесточена. Логично е – потребителите трябва да има защо да се върнат и да натиснат бутона „харесва ми“ или да туитнат повторно. Въпреки че повечето специалисти се спират специално на проблемите на бизнеса и социалните медии, същото може да се каже и за библиотеките.

Един от водещите специалисти в дигиталния маркетинг в Източна Европа Пламен Русев¹ казва: „Това, което социалните медии правят, е, че връщат комуникацията там, където е била преди появата на масмедииите. Преди фирмите да почнат да „говорят“ с послания на принципа „от един към много“ и да планират таргет групи, а не хора... Днес е времето, в което марките и клиентите им могат да водят диалог, да достигнат един до друг и да изградят силни общности, без да им се налага да плащат за реклама. Защото в социалните медии вниманието не се купува, то се заслужава... Самоличността и идентификацията в социалните медии се изграждат тухла по тухла, а хоросанът (свързващият елемент) е вашето, на марката ДНК. То остава отпечатък върху всяко парченце съдържание, което създавате.“

Сега просто заменете марка с библиотека и клиент с читател. В този смисъл простото присъствие във Фейсбук, Туитър и Гугъл+ още нищо не значи. И какво, ако имате 1000 имена във вашата приятелска листа? Колко активни са последователите на вашата страница? Колко активни сте към ангажирането им? Чисто технически и аз съм фен на няколко марки. Не чета постовете, не общувам с тях на стената, и честно казано напълно бях забравила за тях, докато не предприех фейсбук-почистване. Колко от феновете на вашата библиотека са такива? Ако и вашата стена е мъртва за тях, те вече са ви изтрили, дори чисто технически да не са натиснали бутона.

Като цяло разбирането е, че е добре да си направим профил и да събираме приятели, но после какво? Проверка „по диагонал“ само във Фейбук показва, че вече поне над 30 родни библиотеки – в т.ч. и големи регионални, и съвсем малки читалищни библиотеки, имат страница в социалните мрежи. Някои имат дори вече над 2000 приятели и наистина се стараят да им бъдат полезни. Най-често като пускат снимки, съобщения за събития и обучения, материали за годишнини и празници, т.е. създават добавена стойност в общуването си. За съжаление, често обаче на стените им висят закачки от фб-приложения, като споменатите по-горе. Макар че те лесно могат да бъдат блокирани. Просто защото не им е там мястото. И ако това може да се промени лесно с включването на една опция, то е недопустимо пост с конкретен въпрос дали библиотеката X притежава определено заглавие да

виси на стената на въпросната библиотека без отговор със седмици.

Колкото повече се развиват социалните медии, толкова повече потребителите смятат, че заслужават нещо повече от просто присъствие във Фейсбук, за да спечелят вниманието им. За тях е осо-

бено важно какво правите на Фейсбук страницата на библиотека или в Туитър, за да бъде от полза за настоящи и потенциални фенове? Пламен Русев казва: „Независимо дали сте част от огромна мултинационална корпорация, работите за политическа сила или сте собственик на малък онлайн магазин, вие представлявате определена марка и другите ви асоциират с нея... Социалната комуникация не е цел, а процес. Социалната комуникация няма начало и край – тя е безкраен източник на вдъхновение, уроци и път към усъвършенстване. Социалната комуникация е свободата на хората да говорят и да бъдат чути. Вие не сте нужни, за да се случи, но ако не сте част от нея, безвъзвратно ще намалите шанса си за диалог с клиентите. ... И слушайте повече, отколкото говорете.“

Ако вашата библиотека разбира Фейсбук присъствието просто като трупане на един куп фенове, това не показва колко сте добри в общуването чрез социални медии. Какво правите с тези фенове във Фейсбук, разговорите, взаимодействията и промените, които правите на вашите продукти или услуги, са по-добър индикатор на социалното ви медийно присъствие. Пример за усилия в правилната посока и добри практики в поддържането на профилите си дават от Столичната библиотека, регионалните библиотеки във Варна, Бургас, Пловдив, Габрово, Враца, Силистра, Общинската библиотека в Казанлък и др. Те са напипали ключа, а той е: направили са профили на библиотеката си в социалните мрежи, но и слушат, проучват мнението, общуват и споделят всичко за нея – от промените в работно време до новите книги, възможности, събития. Забравя се обаче едно основно правило: че като се пускат снимки, на тях трябва да се отбелязват (тагват) хората – така те ще станат разпознаваеми и читателите ще могат да кажат „това е моят библиотекар“!

Ключови думи:

библиотеки, социални мрежи, Фейсбук

¹ Русев, Пламен. Властта на хората: Новият маркетинг. София, 2011.

Лятната читалня – носталгия по минала романтика или възраждане на добри практики

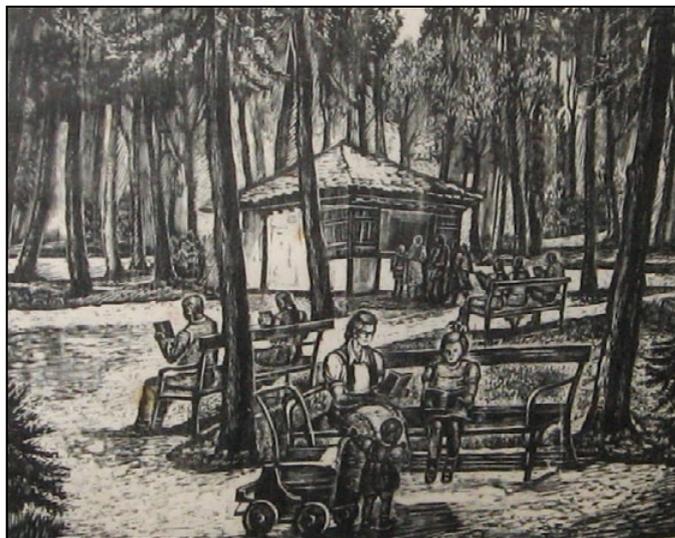
Калина Тодорова | kaliiz@abv.bg

Кореспондент за Северозападен регион

С проекта „Хижа книжа“, който цели възстановяването на лятната читалня в Борисовата градина, сдружение „Възраждане“ с подкрепата на Столичната библиотека и Фондацията за българска литература разбуни духовете на софиянци. Целта на сдружението е не само да възстанови откритата читалня, но и да я превърне в среда за различни видове изкуства. Организаторите призоваха млади и стари да станат част от атрактивната програма по повод откриването на проекта в началото на юни. По интернет форумите започна оживена дискусия „за“ и „против“ инициативата. Докато мненията продължаваха да се люшкат от „Не си губете времето... До десет години хартиената книга ще е само за носталгии на определена възраст“ до „Прекрасна инициатива. Дано се съберем повече хора“, за трети път в двора на Етнографско-възрожденския комплекс във Враца отвори врати детската лятна читалня на Регионална библиотека „Христо Ботев“. Музиканти четат приказки за музиката преди да поведат малчуганите по вълшебната нотна стълбица, актьори влизат в обичани роли и омайват със силата на словото! Приказни ревюта, рисунки, фотоработилници и „всеки път е различно, всеки път е ново, децата нямат търпение да дойдат отново...“.

Идеята се ражда преди години – поводът е 55-годишнината на обичания „дом на книгата“ в града. Съвременните негови стопани „се пренасят“ десетилетия назад във времето и откриват, че още в първите години от създаването си през 1954 г. библиотеката е подела инициативи, към които днес можем да се върнем не само със спомен и сантимент, а реално да преосмислим и да им вдъхнем нов живот.

Популярната през 60-те години лятна читалня на врачани се е намирала малко встрани от пътя за хижата над спортната зала. Младежи и пенсионери отдъхвали с книга в ръка сред прохладата на боровата гора в лятната горещина. След повече от половин век тази добра практика от миналото

беше възобновена и нейното възраждане бе посрещнато с ентузиазъм от местната общност. „В многобройните и разнообразни дейности, организирани от нас през лятото на 2010 г., се включиха над 500 деца и младежи. Желаящите да прекарат свободното си време в библиотеката се увеличават с всяка изминала година. По традиция „Лятната читалня“ отваря врати още през първия ваканционен месец. Тази година любопитни са нашите арт-работилници, в които участват музиканти, художници, фотографи, актьори.“

Интересните четива ще се редуват с карнавал на героите от приказките, работилница за книги и кулинарни изкушения. Целта ни е да популяризираме сред децата книгите от златния фонд на българ-

ската литература. Очакват ни истински забавления навън, заедно, щастливи и доволни!" – обещават организаторите от „Детски отдел“ и отдел „Изкуство“. „Огромният интерес подсказва, че в живота на Враца има свободна ниша за развлечения на децата. Тук те се учат на любов към книгата и са спасени от вредното влияние на улицата“ – споделя дългогодишната журналистка и ревностна посетителка на всички прояви Майя Пеева. Читалнята вече има и свои постоянни посетители, които с нетърпение с книга в ръка очакват всяка следваща среща със своите нови приятели под вековните дървета.

Наследница на съществуващата в Ловеч през далечната 1955 г., лятната читалня второ лято приема посетители всеки вторник и четвъртък на обновената площадка на „Баш бунар“. Посетителите на алеята имат възможността да прегледат на място заглавия от централната и регионалната преса – списания и вестници, както и да се посветят на книгата и четенето. Малчуганите, заедно с доброволците на библиотеката, апликират и рисуват, разхождат се в приказния свят на своите любими

лятна читалня в парк на остров на река Марица. Опитът на организаторите от миналите години показва, че читателите са заинтересувани и техният брой непрестанно се увеличава. Тази година тук не липсват изненади и предизвикателства: още в началото на лятото в парк „Остров Свобода“ бе открита **най-дългата пейка в света** – съоръжението, влязло в рекордите на Гинес, на практика осигурява 2020 места! За любителите на електронната книга и глобалната мрежа е осигурено пълно интернет покритие на целия остров. Новост е и включването на доброволци в обслужването.

Не само край Марица, но и на красивия дунавски бряг се възцари Нейно величество Книгата – макар и само за един празничен ден. В Силистра тази година отпразнуваха Деня на Дунав с лятна читалня на открито. Енциклопедии, сборници и албуми, разкриващи информация за флората и фауната на река Дунав от извора до делтата, за стопанското значение на реката, за туристическите забележителности, за дунавските градове и държави от фонда на Регионалната библиотека „Партений Павлович“ се „преселиха“ на брега на великата река – на

централната алея в Дунавската градина.

Лятна читалня на открито това лято има и в Търговище – организирана от Центъра за работа с доброволци към Клуба на нестопанските организации в града; и в Павел баня – за трета година Община Павел баня, училищното настоятелство на СОУ „Христо Ботев“ и читалище

литературни герои. Любителите на шахмата имат възможността да премерят сили в шахтурнири, а всички останали – да се позабавляват с фризби или федербал. Всяко дете си тръгва с нарисувана от доброволците „муцунка“ – това е тяхната „запазена марка“.

В Пазарджик възраждането на лятната читалня е съпроводено с уникалността на избора на място – Регионалната библиотека „Никола Фурнаджиев“ стана първата в страната, която се премести в

„Напред – 1903“ в курортния град събират децата и техните баби и дядовци на лятно пътешествие в света на книгата сред красивата природа. Импровизирани читални на открито стават част и от лятната програма за работа с деца на много малки и големи читалищни библиотеки в страната.

Със или без коментар романтичният спомен от миналото се превръща в реална съвременна история за книгата и копнежа по изгубеното истинско докосване на човека до човека, словото и

природата. Наистина „вече всеки може да чете на собствения си лаптоп, в която си иска градинка и каквото си иска“, както твърдят скептиците във форума, но за щастие има и друг поглед върху идеята да почетем заедно и да се позабавяваме заедно... Да се срещнем с други хора, които имат същите интереси, да създадем приятелства – хванати за ръка като децата или усетили аромата на лято, да подадем книга с послание или... просто така... Може дори да върнем за малко форума отново от виртуалното в реалното пространство и

да си говорим, гледайки се в очите под сянката на липите за любими книги и любими хора... Докато „му мине времето и на това“ или „преминем през нашето време с това“!

Ключови думи:

летни читални за деца, Регионална библиотека „Никола Фурнаджиев“ – Пазарджик, Регионална библиотека „Партений Павлович“ – Силистра, Регионална библиотека „Христо Ботев“ – Враца

Късчета лято

Стефка Рангелова | stefrangelova@abv.bg
Кореспондент за Северен централен регион

То отново си отиде, но остави усещането за приятни мигове и добре свършена работа. Щастливи деца, доволни родители, инициативни библиотечни специалисти и добре оползотворено лятно време. Това е равносметката – за Русе, Разград и с. Гецово. Налице са и взаимни обещания – до другото лято! Когато оранжевата приказка отново ще оживее!

Читалня под небето

Мястото е детската площадка до РБ „Проф. Боян Пенев“ в гр. Разград, а следващите редове са за импровизираното библиотечно кътче редом с люлки и катерушки. И как бате Радо (Радослав Йоргов от хуманитарната читалня на РБ „Проф. Боян Пенев“) и кака Дари (Дарина Дачева от отдел „Обработка и каталози“) превръщат задължителния летен списък от книги в своеобразна игра. С такт и усмивка те стопяват първоначалното притеснение. Хлапетата се хвалят у дома, а на другия ден водят със себе си и другите от махалата.

Зелено и слънчево е, а защо не и романтично?! Незнайно защо се сецам с умиление и за някогашното възрожденско училище, където по-големите учат по-малките. И тук на моменти е така в малкото ни приказно пространство! Карлсон, който живее на покрива, и симпатичните лунички на Пипи Дъл-

гото чорапче забавляват децата, а на белия лист с помощта на цветни моливчета оживяват Пинокио и Пепеляшка.

Ето какво споделят родители и обичливи баби на внуци дори от други градове и държави в направените от библиотекарите анкети: „Полезни и приятни занимания за нашите деца“; „Така държите децата ни далеч от компютрите“. Следват и техните обобщения – „Много добра инициатива! Адмирации! Благодарим на библиотеката!“

В другия край на града библиотекарите от „Детски отдел“ Лилия Лазарова и Росица Белчева са с амбицията Разград да стане най-четящият град. Те предлагат и съответната програма за различните дни от седмицата. Отчислени книги от фонда се превръщат в книжки-игралки, като се изрязват слънца и мечета, анимационни филми вървят на екрана. Интересно и неусетно за децата минава времето в

света на приказките!

„Четем, творим и се забавляваме!“ – отбелязва Мариета от III клас. „Не всички деца имат компютри, а тук има!“ – показва социална ангажираност Виктория, пак от III клас.

Джулия и Родриго са българо-испанчета и тук усъвършенстват българския си език. Всички деца описват в електронния си дневник в сайта „Аз, детето“ с какво съответната книга ги е привлякла.

БНТ и Радио „Христо Ботев“ излъчват репортажи от мястото на събитието, а пред микрофона е организаторът на лятното четене под небето – главният библиотекар Надя Цанева. Интересът на децата е провокиран. А ние искаме да вярваме, че изживяваме ренесанс на четенето и че „мишката няма да измести книжката“!

Уъркшоп в библиотеката

Клуб „Весело лято“ към читалищната библиотека в с. Гецово, Разградска област събира деца от 5 до 16 години вече четири години, през всички сезони. Програмата е разнообразна – тя дори се планира и за следващата година. Децата са креативни, проявяват голяма изобретателност и реализират успешно собствените си идеи.

Библиотечният специалист Десислава Младенова (завършила компютърни технологии в ТУ – София) е запалила и деца, и родители. Нещо повече – те ѝ се доверяват. „Тук възпитаваме любов към книгата, но и трудолюбие!“ – категорична е Деси. „Изглаждаме и конфликти!“ – добавя Лили Пенчева, зам.-председател на Читалищното настоятелство, работила в Корпуса на мира.

Наблюдавам процеса. Изкусни детски ръце превръщат пластмасови бутилки в красиви цветя, сандвичи – в скулптури, рисува се върху камък, а един от символите на Разград – „Момина чешма“, е претворен върху керемидата. Дълбаят се дини, сокът задружно се изпива, а с динените фенери децата се отправят на шествие. Осветяват вечер селото и умиляват бабите си.

На следващата сутрин сборният пункт е пак библиотеката с отреденото за четене и творчество време. И за анимационни филми, които „вървят“ на компютрите от спечеления проект по Програма „Глоб@лни библиотеки – България“, I етап. Не бива да пропусна и още нещо – докато бях там, се получиха и заявки за книги по домовете.

Ето как една библиотека с творческата си работилница, с подготвени и сърдечни хора, може да бъде полезна през всички сезони, докато училището (по неволя!) е изпратило децата си да учат в града.

Кампания „Децата на Русе за Библиотеката“

Летен арт-фест в градинката пред РБ „Любен Каравелов“: великолепен и нестандартен начин за начало на кампанията „Децата на Русе за Библиотеката“, иницирана от фондация „Децата на Русе“. Креативен проект, в

който партньори на фондацията са както библиотеката, така и „Обществен фонд Русе“. За нашите деца и този път се обединяват добри идеи, сили и енергия. Спонсори, доброволци, родители и... много деца – с толерантност и ентузиазъм в полза на добрата кауза. В резултат – прекрасни емоции

и хиляда слънца в градинката пред библиотеката.

Стативи за рисуване и детски глъч изпълват зеленото пространство и го одухотворяват през петте дни на събитието. Малките художници сами продават творбите си, а спечеленото отива за книги от българската и световната детско-юношеска класика. И още нещо – всеки може да закупи и дари книги за „Детски отдел“ на библиотеката, да подари вече прочетени книги или да остави средства в направените за тази цел дарителски кутии в русенските книжарници. Библиотечните специалисти са успели да привлекат и търговските книговериги за доброто дело.

Представена е и Частната детска градина „Смехорания“ – нейните деца са създали логото и емблемата на фестивала просто... от разноцветни салфетки. Безплатно изработени са и стикерите „Аз обичам да чета“ и „Децата на Русе за Библиотеката“, които всяко дете получава за своето участие.

Финалът на кампанията е през декември с бла-

готворителен концерт. Средствата от него и от изложбата-базар с творбите на децата са за книги, предназначени за „Детски отдел“ на Библиотеката.

А сега предстои библиотечните специалисти да насочат вниманието си към друга мисия – популяризирането на библиотеката, на нейните фондове и добри практики чрез разпространение на рекламни материали и обиколка по училищата в Русе. За да я превърнат в още по-предпочитано място и притегателен културен център.

А когато се раздаваш, когато критериите и чувството за отговорност са високи, резултатите не закъсняват. Нещо повече – равни са на безспорен успех!

Ключови думи:

работа с деца,
Регионална библиотека „Любен Каравелов“ – Русе,
Регионална библиотека
„Проф. Боян Пенев“ – Разград

„Библиотека с дъх на лято!“ – един проект на Общинската библиотека „Паисий Хилендарски“ в Асеновград

Интервю с **Милена Марковска** – директор на библиотеката

Август е, в жегата площадът на Асеновград пусне още от 10 часа сутринта. Хората са се изпокрили на хладно или просто са на море... Но вратите на общинската библиотека са отворени, а отвътре ни посрещат детски глъч, смях и приятният хлад на климатика. Хлапетата щъкат навсякъде: в Детския отдел, читалнята, коридорите и вдигат онзи типичен оглушителен шум, който напомня на училищен коридор през голямото междучасие.

Нетипично е в разгара на лятото да има толкова детска тупурдия, но всичко си има обяснение: ние сме поканени да участваме в един от дните на традиционната вече лятна програма на библиотеката с децата от Асеновград.

Проектът е стартирал миналата година с пилотна програма, поуките от нея са премислени и напаснати според желанията на детската аудитория и това лято работата с деца тече с пълна сила. Хлапетата подготвят залата и масичките за работа около нас, а ние с директора на Общинската библиотека „Паисий Хилендарски“ – Милена Марковска, разговаряме за поуките и сполуките на лятната програма с децата:

– **Първо да попитам: какво от пилотната програма миналото лято не се получи?**

– Миналата година стартирахме пилотната си програма

с повече прожекции на филми и мултимедийни занимания с децата. Но се оказа, че те предпочитат живата среща и разговорите за книги с нас, дискусиите и игрите „очи в очи“ и сега преориентирахме работата с тях предимно към преки занимания по теми, които те сами определят в началото на срещите ни.

– **Каква е програмната схема, по която се грижите за лятното свободно време на децата в библиотеката?**

– Всеки вторник и четвъртък от 10 часа сме с децата от Асеновград и с младите гости на града, по два часа заедно, много се забавляваме и тук

Какво е успех за една обществена библиотека? Най-добрият начин за осигуряване на достатъчно средства е да станеш необходим на обществото.

Колкото повече се използва една библиотека, толкова по-силна става нейната кауза.

Библиотека, която се превръща в част от начина на живот

на хората, придобива ценност и така демонстрира разумни основания и практическа полза от инвестиране в нея...

Джеймс ЛаРу

Нанси Болт

Библиотечни услуги в полза на обществото

се раждат много нови приятелства. Започваме с движение – гимнастика, игри – така самите деца се опознават взаимно, после се представят със стихотворения, песни, танци: всичко, в което са таланти. Всяко занимание си има тема, избрана в началото от самите деца. Например, темата на нашата дискусия днес ще бъде „Моята мечта за един по-красив свят“. Децата работят по групи, всеки ще напише своето мнение и после ще обсъждаме заедно отговорите, ще подкрепим и мислите на децата с препоръки към полезни, хубави книги и значими автори по темата. Завършваме срещата си с „творческата работилница“, това е часът по ръчен труд и творчество – днес ще изрисуваме балони и всеки ще отнесе у дома си своето произведение.

Докато записвам отговорите на Милена, децата изиграха няколко игри в кръг и смехът им беше най-показателната оценка за труда на екипа от библиотеката. Следва видеопрожекция. Днес темата е „Моят домашен любимец“ и всеки след презентацията ще сподели как се грижи за своя приятел у дома. А аз продължавам с въпросите.

– Какви по възраст деца участват в летната програма?

– Няма ограничения във възрастта на децата, всеки е добре дошъл. Но практиката до момента подсказва, че най-активните участници в летните ни занимания са от 5-годишни до ученици в V клас... Всъщност по-големите също са тук, но в момента ще ги намерите горе, в компютърната зала на библиотеката.

– Какви са смисловите акценти на подобна летна програма с деца в обществената библиотека? Къде виждаш „сполуките“ и „поуките“ на този проект, не стигат ли рутинните дейности на екипа на Общинската библиотека, та поемат и този нов ангажимент през горещото лято?

– Считаме работата с деца през лятото за много важна и възпитателна: както за самите деца, които по определени причини прекарват лятото си в гра-

да и по улиците, така и за самите нас – библиотечните специалисти. Това е разширяване на границите на нашето професионално схващане за ролята на обществената библиотека: от място за съхранение и ползване на книги към обединителен социален център и институция за работа с гражданите по разнопосочни техни проблеми, за възпитаване на обществена нагласа на децата и възрастните да ползват капацитета на тази красива библиотека, с нейните богати книжовни сбирки и различни технически средства за своите разнородни нужди в живота. Така все повече хора ще прекрачат прага на библиотеката, а това е и нашата цел.

В тази идейна посока е и другият успешен проект в работата на екипа от Общинска библиотека „Паисий Хилендарски“ – Асеновград, но за него – следващия път! На изпроводяк децата ни подаряват един красиво изрисуван с панделки и сърца балон, а това е детският им поздрав: „Елате пак, тук е хубаво!“

Интервюто взе:

*Алина Банкова | alinabankova@gmail.com
Кореспондент за Южен централен регион*

Ключови думи:

Общинска библиотека „Паисий Хилендарски“ – Асеновград, работа с деца, добри практики

Човек е жив, докато научава нещо ново...

Съвременната библиотека и неформалното образование – примери от практиката

Калина Тодорова | kaliiz@abv.bg
Кореспондент за Северозападен регион

В началото на това лято в библиотеката дойде младо момиче – студентка в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, специалност „Неформално образование“. Пожелала да проведе при нас своя летен стаж. Запитах я защо точно библиотеката е избрала, а тя отвърна: „Защото тя е типичен център за неформално образование.“ Момичето ми разказа, че е впечатлено от летните образователни програми и поиска да е част от нашето „приятно и полезно лято“. Когато станах регионален кореспондент на е-списанието на ББИА, веднага в съзнанието ми се появи първата работна тема: „Съвременната библиотека – център на неформално образование“. Обзорът на инициативите през летните месеци на 2011 г. на българските библиотеки от Северозападна България недвусмислено разкрива как на практика стават нещата в общността и показва „голямата крачка“, която направиха библиотечните специалисти в тази посока.

Обучителен модул по Програма „Глоб@лни библиотеки – България“

Завърши пилотното обучение на библиотекари по три направления, включени в обучителния модул на Програма „Глоб@лни библиотеки – България“ – „Информационни и комуникационни технологии“, „Организация и управление на работата в обществената библиотека“ и „Услуги в модерната библиотека“. В гилдията не спират коментарите за проявения интерес от страна на колегите, работещи в читалищните и общинските библиотеки, особено към практически насочените теми. Налице са вече и първите напълно самостоятелни информационни продукти, изработени от обучаемите, от които могат да се възползват голям брой потребители – много от читалищата имат свои интернет сайтове. Създадени са от библиотекари и са администрирани от тях. Това е голям плюс, отчитат самите автори – така най-важната информация по

най-подходящия начин, бързо и актуално ще разкрива дейността им.

Значителен е интересът от страна на гражданите и обществените организации към новооткритите информационни центрове по програмата в отделните населени места. Още след приключването на курса за обучение на библиотекари във Враца Даниела Андрова – библиотекар при читалище „Просвета 1915“ в гр. Мизия, започва на свой ред да обучава граждани да работят с компютър. В началото на лятото заявки за обучение подават от пенсионерските клубове и Организацията на хората в неравностойно положение в града, както и редица граждани.

В библиотеката на оряховското село Долни Вадин млади доброволци цяло лято въвеждат своите баби в глобалния свят – обучаваните преминават двуседмичен курс. „Обученията ще продължат, докато има желаещи“ – твърдят организаторите.

Обучение по начална компютърна грамотност за потребители в Регионалната библиотека „Христо Ботев“ – Враца

Анализът на проведените летни обучителни курсове за потребители разкрива интересни моменти, свързани с конкретната реализация на програмата „Учене през целия живот“ и с ролята на библиотеката като център на неформалното образование за хора на различни възрасти.

Формирането на групите, програмата, методите и целите на обучението организаторите от Регионалната библиотека във Враца подчиняват изцяло на нуждите и очакванията на своите потребители. След попълване на анкетна карта са формирани две групи по 10 човека. Инж. Петя Боянова – завеждащ отдел „Автоматизация“ и учител по Програма „Глоб@лни библиотеки – България“, изготвя предварителна програма, която в процеса на работа се променя. В края на курса всички получават Удостоверение за успешно преминало обучение по начална компютърна грамотност и попълват

формуляри за обратна връзка, от които е видно, че обучението е отговорило на техните очаквания и потребности. На въпроса, дали биха се включили отново в обучение, дори ако то е платено, 100% от курсистите отговарят положително.

Шейсетгодишната пенсионерка Маргарита Иванчева, дългогодишен потребител на библиотеката, разбира за курса случайно и веднага попълва анкетна карта. Тя има дъщеря в чужбина и за нея е наложително да придобие основни знания за работа с компютър. „Дори да се науча да пиша есемеси за мен беше много трудно. Пенсионер съм, но с желание да научавам нещо ново, защото съм на мнение, че човек е жив, докато научава нещо ново, а не обратното.“ Признава, че на компютъра сядала само за да разговаря по скайпа, нямала понятие от електронна поща, дори не можела да работи с мишка. Смята, че наученото значително ще улесни живота ѝ.

Оказва се, че и млади, и хора в напреднала възраст проявяват интерес към обучителни програми, които на практика ще подобрят техния начин на живот, ще повлияят върху самочувствието им на можещи и знаещи хора, ще променят всекидневието им в положителна посока. И още – веднъж започнали своето обучение, те са мотивирани да продължат. Какво по-хубаво от това, „да запалиш искрата“ в нечие сърце?! За успехите на организаторите в това направление красноречив е краткият коментар на директора на културната институция Силвия Врачовска: „Факт е, че нашата библиотека може да допринесе и реално допринесе за развитието и усъвършенстването на всеки наш потребител. Обучителните програми, реализирани благодарение на участието на Регионалната библиотека в Програма „Глоб@лни библиотеки – България“, са част от стратегията за развитие на нашата библиотека като образователен, културен и информационен регионален център. Трябва да сме гъвкави и предприемчиви, постоянно „да напипваме пулса“

на местната общност и да отговаряме на очакванията и желанията на нашите съграждани своевременно и адекватно.“

Освен популярните вече летни читални на открито във Враца и Ловеч, образователните инициативи, насочени към подрастващите, са част от лятната програма и на библиотеките във Видин, Плевен и Монтана.

„Игротека“ в Плевен

За втора поредна година плевенската регионална библиотека „Христо Смирненски“ радва малките си читатели със специална програма. В началото на лятото стартира детската инициатива „През юли в Игротеката – весел кът на книги, филми, изкуство, игри и приятелство“. В основата на успешната „Игротека“ са подготвените от библиотекарите образователни и занимателни игри на български и английски език, компютърни и групови занимания по интереси, четене и обсъждане на любопитни статии от периодични издания. Ценна е помощта на доброволците при заниманията по литература и английски език. Прожекциите на приказки и детски филми отново са на български и английски език. Сред заниманията е и попълването на онлайн читателски дневник от Националната кампания **„Забавното лятно четене“**.

Детски чуждоезиков клуб на Регионална библиотека „Михалаки Георгиев“ – Видин

Детски чуждоезиков клуб цяло лято събира малките любознайковци в Регионална библиотека „Михалаки Георгиев“ във Видин. В него децата, отдали се на изучаването на чужд език, чрез весели игри успяват да затвърдят знанията си по английски, немски или френски език, натрупани през учебната година. Ученето може да бъде забавно и приятно, убедени са вече малките посетители на клуба. Доволни са и техните родители, които споделят своите желания клубът, стартирал преди година, да събере децата им и догодина. Явно инициативата на Чуждоезиковата читалня се радва на все по-голяма популярност в крайдунавския град.

Лятно училище по рисуване в Монтана

За втора поредна година в отдел „Изкуство“ се провежда лятно училище по рисуване. То събира малчугани от шест до дванадесет години, които с желание експериментират с различни материали за рисуване и приложно изкуство. И всичко това се случва под вещото ръководство на художника педагог Таня Василева. Малките таланти творят

под звуците на класическа музика – оригинални или съвременни интерпретации на майсторите на клавирното изкуство. С акварел, пастел или молив те пренасят на белия лист своите летни мечти. Така на импровизираната изложба в края на курса „литнаха“ пъстроцветни пеперуди сред слънце и море, птици и цветя, весели ваканционни усмивки! Събрани от магията на изкуството и желанието да научат нещо ново, участниците в курса с нетърпение очакват следващата ваканция, когато пак ще се срещнат, готови за нови експерименти.

Не само големите библиотеки могат да се похвалят с добри практики по отношение на обучителните програми за потребители. Много читалищни библиотеки предприеха летни литературни разходки, занимателни програми и артистични работилници, посветени на четенето, изобразителното изкуство, фотографията, театъра и музиката. На библиотеките в община Враца бяха отпуснати средства от общинския фонд „Култура“ по различни проекти, свързани с летни обучителни инициативи. Така в с. Чирен се осъществиха литературна разходка и литературна работилница с конкурс на принципа „деца оценяват деца“, а в с. Згориград цяло лято актрисата от Драматично-кукления театър в областния град Наташа Шаматова обучава малчугани на актьорско майсторство и игра с кукли. В с. Паволче лятната програма включва кръжоци по ръкоделие, кулинария, народни танци, компютърна грамотност и, разбира се – лятна читалня. Интересна е програмата на читалищната библиотека в с. Селановци, община Оряхово, осъществена със съдействието на църковното настоятелство – „Моята първа среща с най-древната книга – Библията“ – християнско ваканционно училище. Чрез интерактивни методи децата от първи до пети клас се запознават с Библията, с принципите и посланията на християнското учение.

Децата от ловешкото село Горан това лято се пренесоха в чудния свят на предците в рамките на лятната програма на читалище „Христо Ботев – 1927“. Сладкодумната библиотекарка Виолета Цочева разказва на малчуганите предания и легенди за селото, а добре поддържана богата етнографска сбирка дава възможност на малките посетители да се докоснат до истински тъкачен стан, да се запознаят с бита и обичаите на своите предци. Новите приятели на горанското читалище видяха истински ръкояк и сърп, вретено и хурка – все предмети, далечни от живота на съвременното българско дете. Заниманията по краезнание и родознание са вече част от целогодишната програма за работа с деца на библиотеките в региона – изграждането на преклонение пред родните ценности, опазването на българската традиция и обичайна система са приоритетни задачи на специалистите в областта на културата.

Обзорът на летните обучителни програми показва, че голяма част от тях са насочени към подрастващите – библиотекарите и доброволците се стремят да направят ваканционните дни приятни за децата и в същото време да ги научат на нови неща, да създадат обстановка, в която да се чувстват уютно и спокойно. В практиката устойчиво започват да навлизат и програми, свързани с желанието на хора от различни възрасти да придобият нови знания и умения в различни области. Особено актуални са курсовете по компютърна грамотност и интернет комуникация.

Ключови думи:

обучителни модули за библиотекарите, обучителни модули за възрастни, Програма „Глоб@лни библиотеки – България“, работа с деца, Регионална библиотека „Гео Милев“ – Монтана, Регионална библиотека „Михалаки Георгиев“ – Видин, Регионална библиотека „Христо Смирненски“ – Плевен

Да каталогизираш емоции

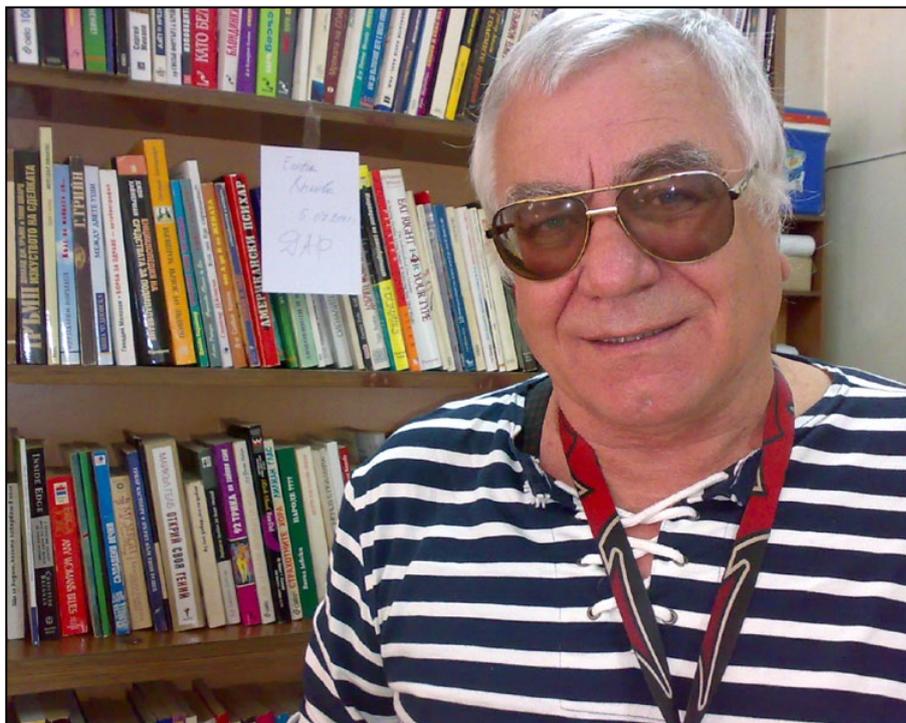
или Защо старозагорският архитект Петър Бакърджиев върви по следите на книгите от своето детство

Роден е на 26.02.1947 г. в Сливен, както сам казва – „пътъом“, защото е живял само 2 месеца там. Завършил е СПУ „Гео Милев“ в града на липите, поетите и правите улици. Учи 3 години „Промислено и гражданско строителство“, работи малко като хамалин и през 1970 г. влиза в „мечтаната“ специалност „Архитектура“. Връща се в Стара Загора дипломиран архитект, но „животът на архитекта тогава бе скучен, номенклатурен и панелен“. Заради това започва да си навакса с театър – като актьор, драматург, сценограф и режисьор, с литература – илюстрации, белетристика, драматургия и дори мерена реч, и с изобразително изкуство. Като добавим и музикалните му занимания от студентството като фронтмен на група „Анебриус“, се оказва, че май само с балет не се е занимавал.

В началото на новото хилядолетие се усеща твърде заседнал на едно място и хуква да навакса – Африка, Южна Америка, Индия, Индокитай. След тях се раждат книгите „20 000 левги без вода“, „Рикша под дъжда“, „Върху змийската кожа на пътя лежа“, „Хуракан“, „Д-р Ливингстън, предполагам“ и автобиографичната „Хардал“. Скъп приятел, застъпник и почитател е на всички служещи на словото и книгите не само в Стара Загора, но е особено скъп читател на библиотека „Родина“.

– Защо тръгнахте по стъпките на любимите си книжки от детството?

– Винаги съм изпитвал преклонение пред пъстрия и вълнуващ свят на детството. Ежедневните мънички открития, загадъчният свят зад оградата, магиите на бенгалския огън и разноцветните ракети, шеметните въртележки на панаирите... И тук някъде, от малкото прозорче в стената върху теб връхлитат цял куп нови вълшебни светове, населени с разговарящи животни, храбри принцове и омагьосани красавици. Всичко това става между кориците на пъстра книжка, с изумителни

картинки и едри все по-познати букви. Как няма да протегнеш ръка назад, как би се отказал от изумителното пътешествие във времето? Отгръщаш прашната страница и за няколко мига отново си там, и отново изпитваш усещания, за които си смятал, че са отдавна препарирани. Така днес посягаш към „Златно сърце“ и „Кортик“, утре към „Сребърните кънки“ и „Момчетата от улица Пал“... и ето, че в библиотеката ми се появи нов сектор – може би най-любимият!

– А защо търсите точно същите издания, които сте чел навремето?

– Има един епизод в „Лунният камък“ на Уилки Колинз. Разследват някакво престъпление и за да може един от ключовите свидетели да си припомни някакви важни обстоятелства, разиграват пред него сцена от преди години. Всички са облечени със същите дрехи, повтарят точните реплики, мебелировката в стаята е възстановена и стенният часовник показва същата минута. И най-малката неточност ще развали магията. И чудото става. Така е и при мен – за да получа същото усещане, за да разбудя детския спомен и да изпитам същия възторг, трябва да шумоля със същите страници, същите картинки. Друг формат, други илюстрации,

или – пази Боже – електронно издание – това унищожавя всичко. Навремето издирих почти забравената „Златно сърце“ единствено по спомена си за графиката на едно от заглавията „V. Страшният вуйчо“. След дългогодишно издирване накрая се добрах до една от любимите си книжки, за която смятах, че е непоправимо изчезнала – „Под същото знаме“ на Ив. Кръстев, но тя не ми дари особена радост. Изданието беше друго, новите корици и илюстрации – идиотски, а любимите ми епизоди – съкратени. В момента давам мило и драго за изданието на „Вълшебникът от Оз“, което съм чел като 5–6-годишен. То е от 1947 г., с оригиналните илюстрации на В. Денслоу и там тенекеният дървар се наричаше „железният дърворезач“. Повярвайте ми, дори от тази смяна на името ми се гади, а си представете какво става, като ми подменят илюстрации на Вадим Лазаркевич с тези на Любен Зидаров. И после ме питате, защо си търся старите издания...

– Колко още са в списъка на търсача?

– Не мога да отговоря с точност, защото границата между книгите, за които говорим, и останалите е доста размыта и много лична. Там са разположени неизброимите пълчища на юношеските книги – пирати, индианци, тогавашната фантастика... ей такива работи. Странно, но между фаворитите на голямото четене попаднаха „Тримата мускетари“ и „Граф Монте Кристо“ – май единствените представители на френската литература. А и „Том Сойер“ – не „Хъкълбери Фин“ – всепризнатият флагман на американската литература, а именно „Том Сойер“. Да, обаче в „малкото голямо четене“, където очаквах точно „Том Сойер“ да е начело... той въобще липсваше. Както между другото Лукчо на Родари и д-р Дулитъл, но това е съвсем друга тема. В момента съм по следите на „Победителите на Аякс“ – една от първите книги на Георги Марков. Невъобразимо щастие ще изпитам, ако някога намеря една от първите ми книги – сборник от скечове, стихове и пиеси, издание на в. „Стършел“ под заглавие „За да не страда вашата естрада“. Търся и едно по-късно издание на руски език – „Робот-зазнайка“, сборник с разкази на американския фантаст Хенри Катнер.

– Важна ли е първата книга в живота и коя е Вашата най-любима?

– С положителност първият разчетен текст от мен текст беше за Троянската война в някакъв учебник на сестра ми. Чудесно помня визуално страниците, картинката с двубоя на Ахил и Хектор и надебелените букви на подзаглавията. За първата си книга не съм сигурен. Това е или споменатото „Златно сърце“ на Калина Малина, отделни страни-

ци от четената от мама „Дейвид Копърфийлд“ или страхотно илюстрираната книжка за котарачето Мърморан, което напук на майка си се сдружава със злия разбойник Търкалан и едва не заплаща с живота си. Тази книжка изчезна някъде още през детството ми. Книжките през детството са важни, но няма знак за равенство с любими, просто защото те не са личен избор. Любимите ми книги – „Майсторът и Маргарита“, разказите на Селинджър и пиесите на Валери Петров, съм чел след 20-ата си година. А в детството любими ми бяха книжките, които са за общо взето един и същ герой – симпатичния и сърчен гамен, независимо дали ще се казва Том Сойер, Лукчо, Буратино или Ян Бибиян.

– А коя ви е най-ценната и най-скъпата книжка в колекцията?

– Най-скъпа като цена е двутомникът на Ши Най Ан „Речни заливи“, която изпразни джобовете ми тази година на пл. „Славейков“, намирайки я след 20-годишно търсене. Четяхме я някога като луди – героите ѝ са китайски средновековни разбойнико-въстаници, на всяка страница (а те са над 1000) има по 5–6 убийства и поради липса на кримки тя удовлетворяваше жадните ни за вълнения души. По-късно разбрах, че е била настолна и на Мао Дзе Дун – от нея усвоявал тънкостите на партизанската тактика. А най-свидна ми е книжката с детски стихчета „Търкулната годинка“ на Елисавета Багряна, завещана от сестра ми. Част от тях се знаят наизуст от цялото ми семейство, убеден съм, че някога ще ги знаят и внуците ми. Направете си експеримент, обадете се на някой от синовете ми и го помолете да изрецитира „Миша историйка“ (32 строфи) и чуйте резултата. Особено място заема и „Звездите на Егер“ на Гейза Гордони. Вълнуващ приключенски епос за унгарската съпротива, спряла някога турското нашествие.

– Какво притежавате всъщност – колекция от книги или каталог от емоции?

– Колекционерът винаги е събирач на спомени и емоции. Има хора, за които миналото не няма стойност, взирането в историята е загубено време, а тяхното битие до този миг не предполага нито интерес, нито отговорност. Такива хора дори да събират нещо, го правят с оглед на бъдещата им цена. Истинският колекционер притежава не вещи, а мънички прозорчета към безвъзвратното. Тази марка е намерил там, онази пеперуда пък е уловил еди-къде си, другото пък му е подарък... „никога няма да се сетиш от кого“... Преди 2 г. хванах с голи ръце в Червено море риба-таралеж колкото волейболна топка. След като я фотографирах, я пуснах обратно във водата, а после си купих от

пазара същата препарирана. Тя днес е единственият експонат на рафта, „непобеден“ от мен в честен бой, но в нея виждам пощадената от мен риба. Да не би пък да не знаем, че цъкаме възхитено пред копието на Казанлъшката гробница?!

Освен „действащите“ ми колекции от детски книжки и стари филми, в стаята ми могат да се открият още десетки – от собствено ръчно извадени експонати от дъното на тропически морета, култови предмети от далечните ми пътешествия, африкански оръжия и музикални инструменти, бутилки от „Dimple“, спечелени на бас... Наричам първите две действащи не само заради тяхната динамичност, а и заради тяхното често ползване – изкушението да се потопя в изчезналия за някои свят е ежедневно. И лично. За вас филмите „Садко“ и „Великият войн на Албания Скендербег“ може да не означават нищо, но за мен са първите два гледани филма в живота.

– Сред „действащите“ ли е колекцията Ви от жаби, или вече принадлежи на историята?

– Тя отдавна почива в няколко кашона на тавана и очаква новия си собственик. А някога се радваше на особена почит, с жаби бе покрита една цяла стена в хола и домът ми тогава бе известен като „Замъка на жабаря“. В каталога са описани около 300 екземпляра, но в кашоните са оцелели към 100. Все пак между тях имаше захарни, пара-

финови, а някои бяха толкова чаровни, че се превърнаха в подаръци. Но не съм чувал някой друг да има такава колекция... нали знаете, има хора неповторими?...

– Автор сте на 9 книги, родени след далечни пътешествия, да чакаме ли 10-а?

– Под печат е продължението на автобиографичната „Хардал“. Тя се нарича „Риза на цветя“ и е за късните гимназиални години, казармата и шеметния студентски живот в София. Нещо като хроника на 60–70-те години – лудото време на хипарските движения, студентските миниреволуции, времето на Бийтълс, Ролинг Стоунс, Висоцки и Окуджава. И въпреки че дадох обет да сложа край на пътеписите, изглежда ще стана клетвопрестъпник. Идната година ме чака двумесечна обиколка на Южна Америка – от Панама до Огнена земя, от Андите до устието на Амазонка. И си знам, че ще изживея толкова вълнения, че няма как да ги оставя заключени в себе си...

Интервюто взе:

*Красимира Лекова | k_lekova@abv.bg
Кореспондент за Югоизточен регион*

Ключови думи:

архитекти, Петър Бакърджиев, биографии, четене

Близо до интересите на децата

Интервю с Виолета Кънчева

Виолета Кънчева е дългогодишен журналист във в. „Шуменска заря“, писател, автор на книгите „Принцесата от плетения кош“, „Душата ми залята с вино“, „Петата Ева“, „Знаци за добро“, „Приказни зодии“, на български и на немски език. Носител е на наградата на Шумен за 2009 г.

– Г-жо Кънчева, Регионалната библиотека „Стилиян Чилингиров“ в Шумен за пети път организира „Детска лятна работилница“ и Ви кани да работите с децата. Какво е по-различното тази година, за разлика от предишните?

– Различното тази година беше, че работихме по една и съща тема във всички работилници. Нашата задача беше да участваме в драматургичния текст на местната легенда „Радулина чешма“. На децата трябваше да се помогне с една приказка

за театъра, за да могат да се потопят истински в творческата атмосфера, в която да се почувстват като драматурзи. Тръгнахме от театралния афиш и билета, преминахме през всички творчески работилници и гримьорни, надникнахме зад кулисите и в оркестрината, докато чухме аплодисментите и поднесохме цвете на любимия актьор. След този „горещ“ старт децата написаха хор на самодивите, на разбойниците, песни, съпровождащи Радула по пътя ѝ към героичната постъпка, сложиха и финал на драматизираната легенда – елегия в четири стиха за Радулина чешма.

– От какво се интересуват днешните деца? С какво ги заинтригувахте?

– Всички деца, участници в литературните игри, бяха направили своя избор, някои вече за трето

лято. Те се справяха чудесно с поетичните форми акростих, гатанки, весели есемеси, залъгалки, брoилки. Преди да започнат обаче да творят, им трябва помощ, потапяне в една истински творческа обстановка. Всичко това се постига с игрите „Какво е?“ (търсене на поетични образи), „Улови рима“. Децата обичат да измислят и свои истории, които са ярки, завършени и приличат много на истинската авторска приказка. Там подсказването идва с метафорично портретуване на три предмета, поставянето им в различни ситуации, с различни варианти върху темата „Парти на морското дъно“, например. Децата истински се забавляваха при съчиняването на объркана приказка. Те избраха свои любими герои, събраха ги във вълшебна пещера, за да ги поставят пред невероятни изпитания и накрая да завършат историята с истински приказен край.

– Какви са Вашите впечатления, четат ли днешните деца?

– Децата от литературното студио са четящи и това много им помага в творческите занимания. Те са сред най-активните читатели на Регионалната библиотека, освен това се радват и на подарък книга. Някои от тях правят опити да четат и поетични текстове. А защо има и деца, които не четат, и то май са повечето? Има много причини. Никой не убеждава детето, че светът на книгата е толкова интересен, колкото играта в компютъра или филма по детските TV програми. Скъпата играчка измества подарената книга. Вкъщи те не виждат възрастните да четат, в домашния интериор липсват лавиците с книги.

– Имат ли любими литературни герои, кои са те?

– Любимите им литературни герои са приказните, от книгите на Астрид Линдгрен, Ерих Кестнер и, разбира се – Хари Потър (модата си е мода).

– В коя приказка все още вярват?

– Интересно е, че за повечето деца образецът на истинска приказка си остават класическите, особено на Братя Грим, Шарл Перо и Андерсен.

– Какво Ви дава работата с тях?

– Радват ме истински детската им фантазия, уловените образи, чудните измислици, в които има толкова очарование. И най-вече уменията им да изненадват, да се забавляват; играйки – да работят творчески.

– Какво още би могло да се случва в библиотеките, за да се възобнови интересът към четенето?

– Във всеки детски отдел на всяка българска библиотека трябва да има клубове на четящите, на знаещите, на можещите, да се чуват по-често мненията на децата за всичко прочетено, да има кой да отговаря на всичките им въпроси, да се провокира състезание в тези клубове. Най-важното обаче е във всички форми главен участник да са децата, малките читатели.

– Какъв потенциал виждате в РБ „Стилиян Чилингиров“ за други дейности, свързани с децата, четенето, творчеството?

– Летните детски работилници са интересна форма за връзка на Регионалната библиотека с шуменските деца, за резултатна работа с тях. Струва ми се, че те трябва да се наблюдават по-внимателно, за да се обогатяват с ново и по-интересно съдържание, по-близко до интересите на децата.

Интервюто взе:

Даниела Колева | daniela_koleva@mail.bg
Кореспондент за Североизточен регион

Ключови думи:

добри практики, работа с деца, Регионална библиотека „Стилиян Чилингиров“ – Шумен, детско четене

Дигитализация на книжовното наследство в Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив

Споделен опит за постигнатото
по проект „РЕГИНА-ПИ“ – Колекция до 1944 година

Димитър Минев | dimin@libplovdiv.com

НБИВ – Пловдив

Алина Банкова | alinabankova@gmail.com

Кореспондент за Южен централен регион

Дигиталните колекции са важна част от фонда на обществената библиотека. Библиотеките трябва да обсъдят създаването на отделна политика на развитие на дигиталните колекции, за да могат да използват пълноценно уникалните им качества.

Из „Насоки на ИФЛА за обществената библиотека – Управление на дигиталните библиотеки“

Прекрасна възможност за опазването на библиотечните фондове и достъпа до тях е създаването на добри дигитални колекции, които да са на разположение на потребителите по всяко време, без ограниченията, които се налагат при ползването на автентични документи. За смисъла и важно значение на дигиталните библиотечни сбирки едва ли е нужно да се агитира. Това не само е прието и оценено в модерното тълкуване за облика на обществената библиотека по света, а и в България вече има какво да покажем като добри практики.

Пловдивската Народна библиотека „Иван Вазов“ е сред пионерите, поели по пътя на съхраняването на библиотечното богатство в дигитални колекции. Първите стъпки са направени още през ноември 2006 г. с участие в проекта „Мрежа на регионалните библиотеки за съхранение на редки и особено значими колекции чрез използването на нови и по-ефективни методи“, финансиран от Министерството на образованието, младежта и науката по Програма „Проучване на националните културно-исторически ценности като част от европейското културно наследство и съвременни ме-

тоди за тяхното съхранение“. Успехът от двегодишните усилия на създадения по проекта консорциум от четири библиотеки в страната и софтуерните специалисти от фирма „СофтЛиб“ – София, е финализиран с представянето на Обединен каталог „Старопечатни, редки и ценни издания“, съдържащ над 2500 библиографски описания, 2700 дигитални образа, 41 книги – чрез програмния продукт I-Lib. Към проекта се включват впоследствие още 10 институции, между които Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, музеи, читалища и църковни библиотеки (ilib.libraryvt.com).

Днес много български библиотеки насочиха усилията си към цифровизиране на своите ценни колекции самостоятелно или чрез участие в различни национални и международни проекти за дигитализация. Един от примерите за обединени усилия в този процес е

проектът РЕГИНА-ПИ

който представя в интернет пространството Обединения каталог с дигитализирани заглавия на притежавани периодични издания от четирите най-големи български регионални библиотеки, като се предоставя съвременен широк достъп до съдържанието на малко известни за обществеността ни издания и същевременно се запазва и

съхранява тази част от книжовното ни наследство в оригинал. Столичната библиотека в консорциум с Народната библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив, Регионалната библиотека „Пейо К. Яворов“ – Бургас, Народната библиотека „Петко Р. Славейков“ – Велико Търново, и с партньорството на фирма „СофтЛиб“ работят по двегодишен проект към Фонд „Научни изследвания“ на МОМН за изграждане на „Обединен каталог на периодични издания до 1944 г. Дигитални колекции“. В Обединения каталог РЕГИНА-ПИ са включени периодични издания, издавани от 1844 до 1944 г., като 164 000 страници на 124 издания в пълен текст ще бъдат дигитализирани в рамките на проекта (2010/2011) (www.libplovdiv.com).

При откриването на втората конференция на тема „Българското съдържание в Европеана“, която се проведе на 1–2.10.2010 г. в Пловдив, евродепутатът Емил Стоянов обяви, че ще отпусне 10 стипендии за студенти от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за работа по проблемите на дигитализацията. Той спази своето обещание и десет млади бъдещи бакалаври от специалност „Лингвистика с информационни технологии“ проведоха това лято едномесечни стажове по дигитализиране на периодиката до 1944 г. в Народната библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив. За три поредни месеца програмата, стартирала през юли, продължи до края на септември и реализира дигитален архив на 6000 страници от колекцията на периодични издания до 1944 г.

Студентите Теодора Стойчева, Марина Ангелска и Теодора Тодорова (през юли), София Генова, Саня Овчарова и Теодора Недева (през август), Христина Гълъбова, Наталия Папазова, Ивета Сариева и Албена Михайлова (през септември) успяха да дигитализират съдържанието на следните периодични поредици:

- Списание „Училищен дневник“ 1883–1884 г.
- Списание „Зора“ 1885 г.
- Списание „Наука“ 1881–1884 г.

„Щастливи сме, че успяхме да придобием практически опит в дигитализирането, който да ни по-

могне в бъдеще и в нашето обучение, както и че ще допринесем за представянето на град Пловдив чрез този проект в колекцията на Европеана“ – споделят бъдещите специалисти по лингвистика за своето участие в проекта.

Безспорно е значението на добрите връзки между студентите, специалистите и библиотечната общност при реализиране на иновационни процеси, каквито са и проектите по създаването на добри дигитални библиотечни колекции. Работата в екип е единственият правилен път към успеха. Защото дигитализацията не е просто сканиране, а специфичен и отговорен процес, обединяващ компетентна работа със специализирано оборудване; специфична обработка на ценни оригинали с подходящ софтуер; правилна организация на сканираните файлове, именуване и подреждане; надеждно съхраняване на реализираните цифровизирани масиви и представянето в прегледен и достъпен вид на дигиталното съдържание.

В това отношение можем да оценим като успех работата на стипендиантите от Пловдивския университет в отдел „Специални сбирки“ на Народната библиотека „Иван Вазов“ през това лято по обработката и качването на електронни носители на част от културните факти от Пловдив и региона, които да бъдат включени в общоевропейската дигитална библиотека.

Ключови думи:

библиотечни колекции, дигитализация, културно наследство, опазване на библиотечните фондове, периодичен печат, проекти, РЕГИНА-ПИ

Росица Горанчева | sm_lib_krs@abv.bg
РБ „Николай Вранчев“ – Смолян

По инициатива на отдел „Справочно-библиографски и краезнание“ на Регионалната библиотека „Николай Вранчев“ – Смолян, на 9.02.2010 г. бе учреден клуб „Млад краевед“. В него влизат ученици от IX, X и XI клас на ГПЧЕ „Иван Вазов“ – Смолян. Ръководител е Мария Консулова – преподавател по история, с активното участие на главния библиотекар от отдела Росица Горанчева. На първата сбирка е избран за председател Величко Узунов – ученик от XI клас.

Основна задача на участниците в клуба е да изучават, събират, съхраняват и разпространяват знания за етнографията, фолклора, историческото и културното наследство, природните забележителности на Смолянския край. Развива се съвместна дейност с Регионалния исторически музей „Стою Шишков“, Държавния архив и клуб „Бащино огнище“.

„Историята на град Смолян в снимки“ е първият съвместен проект, реализиран в два етапа от клуба, сектор „Краезнание“, Регионалния исторически музей и Държавния архив.

В първия етап бе експонирана изложба „Старият Смолян“ във връзка с честване на 50 години от обединението на гр. Смолян. С указ от юни 1960 г. трите селища Райково, Устово и Смолян се обединяват в единен град. Задачата на клуба е да се издирят по домашни албуми, стари фотографии, музеи, архиви и библиотеки архивни снимки на Смолян и двата квартала за периода 1900–1960 г. След преглеждане на издирените снимки голяма част от тях – общо 46, участваха в експонираната изложба по повод празника на града 18 юни.

Изложбата предизвика голям интерес сред жи-

Историята на град Смолян в снимки

Един съвместен проект на клуб „Млад краевед“ с отдел „Краезнание“ на Регионална библиотека „Николай Вранчев“ – Смолян

телите и гостите на Смолян. След престоя в библиотеката с голяма част от фотографиите бе организирана изложба и в езиковата гимназия в града.

На една от поредната си сбирка клуб „Млад краевед“ се срещна с актьора и краевед Никола Пашов от кв. Райково, който много години изследва историята и родовите корени на известни фамилии от Райково. Той разказа на младите краеведи за своята работа, за архивите и сведенията, които е открил, за срещите си с възрастни хора и техните спомени за миналото. Никола Пашов съхранява и показва уникални фотографии от старото Райково с неговите сгради, забележителности и личности. Една част от тези снимки включихме в изложбата за Стария Смолян по повод на годишнината на обединения град.

Във връзка с осъществяването на първия етап от проекта отделни членове на клуба се срещнаха с един от известните фотографи на Смолян – Васил Френкев, син на известния в миналото родопски фотограф Димитър Френкев от Райково. Той показа стари снимки на трите квартала, съхранявани в частния му архив, като част от тях са копирани и участват в експонираната изложба.

В една от поредните си сбирки членовете на клуба се запознаха с дейността на Държавния архив – Смолян. Разгледаха фондовете му и хранилищата за съхранение на архивните материали. Сътрудниците от архива предложиха своите фондове от фотографии и така колекцията за изложбата се обогати с нови и интересни фотоси.

В отдел „Краезнание“ на библиотеката участниците в клуба се запознаха с наличната литература, посветена на родоизследването. Бяха разгледали с интерес материалите за Стайковския род от с. Турян, за Хаджичоневият род от Устово, книгата „Свята памет“ на Васил Капушев и др.

Наред с темата за родоизследването и ролята му в историята на родния край бяха обсъдени и задачите за предстоящия втори етап на изложбата за Смолян, посветена отново на празника на града. Продължи издирването на снимки от участниците в клуба, които се включиха в изложбата. Бяха предоставени фототрибуни с фотографии от Устово, Райково и Смолян, които са притежание на библиотеката. От тях учениците избраха по-интересните и те бяха включени във втория етап на изложбата. Отново посетихме Държавния архив и Регионалния исторически музей и така подбрахме по-интересни снимки, които разкриват историята на обединения град.

Вторият етап от проекта е със заглавие „Смолян днес“. Той включва фотографии за периода 1960–2010 г. и е продължение на експонираната през миналата година изложба. Целта на втория етап е да се покаже съвременното състояние на обединения вече град Смолян. Постарахме се да представим постиженията в областта на строителството, изграждането на новия център и по-забележителните сгради в нашия град.

Със съдействието на клуба бяха издирени и подредени общо 44 фотографии, които предизвикаха силен интерес сред читателите и посетителите на библиотеката. Поради големия интерес в момента изложбата е експонирана във филиала на Варненския свободен университет в града.

Резултатите от колективното старание на клуб „Млад краевед“, отдел „Справочно-библиографски и краезнание“ на Регионалната библиотека „Николай Вранчев“ – Смолян, Регионалния исторически музей и Държавния архив вълнуват историческата памет на хората от Смолян и днес.

Ключови думи:

изложби, проекти, Регионална библиотека „Николай Вранчев“ – Смолян, краеведска дейност

По случай Международната седмица на отворения достъп (www.openaccessweek.org) предлагаме на вниманието ви

Становище на ИФЛА относно отворения достъп до информация – изясняване на позицията и стратегията¹

Международната федерация на библиотечните асоциации и институции (ИФЛА) защитава принципите за свобода на достъпа до информация и вярва, че равният достъп до информация е жизненоважен за социалното, образователното, културното, демократичното и икономическото развитие на отделните личности, общности и организации.

„Отворен достъп“ днес е популярен термин за една концепция, движение и бизнес модел, чиято цел е да осигури безплатен достъп и повторно използване на научна информация под формата на изследователски статии, монографии, данни и свързани с тях материали. Отвореният достъп прави това, като променя преобладаващия модел на заплащане – от извършване на абонамент след публикуване към финансов модел, който не изисква такси за достъп от потребителите и техните институции. Това превръща отворения достъп в централен въпрос за информационната политика на ИФЛА.

Дефиниция за отворен достъп

ИФЛА подписа Берлинската декларация за отворен достъп до знания в областта на природните и хуманитарните науки. Федерацията се придържа към определението за отворен достъп, използвано в тази декларация, и го използва за обществена комуникация и контакти с различни организации².

Ясен фокус върху въпроса за достъпа

ИФЛА съзнава, че освен отворения достъп има и други значими цели, отнасящи се до развитието на системата на научната и академичната комуникация, като:

- въвеждане на строга система за контрол на качеството на научната информация;

- осигуряване на дългосрочно опазване на научната информация;

- гарантиране на свобода от цензура;

- предлагане на ефективни и удобни за ползване услуги;

- насърчаване на дейности, подкрепящи „информационната грамотност“;

- разширяване на широколентовия достъп до Интернет и други основни инфраструктури, осигуряващи достъп до информация.

Насърчаването на отворения достъп увеличава ефективността при осъществяването на тези цели. ИФЛА подкрепя редица дейности, свързани с горепосочените цели, но както се вижда обаче, свободният достъп не е идентичен с тях. ИФЛА ще насърчава свободния достъп с ясен фокус върху проблема с достъпността.

Сегашният модел не гарантира достъпност и не е устойчив

Тъй като количеството научни публикации под различни форми бързо нараства, настоящият широко използван модел на научна комуникация – чрез абонамент за научни списания – е нецелесъобразен и неработещ ефективно в интерес на световната общност. Цените на научните списания бързо нарастват и няма ясна и логична връзка

между цена, качество и значение. Дори и най-добре финансираната научна библиотека не може да си позволи да закупи цялото съдържание, необходимо на академичния състав и студентите ѝ.

Ситуацията е още по-критична за по-малките университети, а институциите в развиващите се страни, с крайно ограничени бюджети, не могат да се справят. Съществуващите инициативи за подпомагане компенсират само до известна степен липсата на достъп до основна информация, при това тези инициативи зависят от решения на издатели, които се вземат едностранно.

Расте недоволството между основните участници в системата. Авторите са загрижени, че трудът им не е видим за всичките им колеги, че не получават световното признание, към което се стремят, и често пъти продължават съвсем ненужно да прехвърлят авторски права, което ограничава използването на трудовете им. Читателите нямат достъп до цялата научна литература, от която се нуждаят, а това води до по-неефективни проучвания. Обществото като цяло губи от неефективните канали за комуникация, което възпрепятства иновациите и развитието. Широкото споделяне на резултатите от научни изследвания е съществен компонент на държавното инвестиране в науката. По-бързото и масово споделяне на знания стимулира научния напредък и съответно възвръщаемостта в здравни, икономически и социални ползи за обществото. Не е чудно, че библиотекарите са сред най-активните защитници на отворения достъп.

Отвореният достъп и променящата се роля на библиотеките

Библиотеките играят съществена роля при свободния достъп чрез тяхната специализация в изграждане на инфраструктура, създаване на достъпни, висококачествени услуги и осигуряване на дългосрочно ползване. Библиотекарите са доказали подкрепата си чрез подписване на различни инициативи и петиции за отворен достъп. Те информират академичния състав и администрацията за развиващата се среда на научна комуникация. Библиотеките си партнират с ръководителите на проучвания за създаване на хранилища за отворен достъп, където преподаватели и студенти депозират резултатите от изследванията си. Библиотекарите помагат при подбора на научни данни и тяхното разпространение. Помагат на научните издатели да публикуват списания и книги на отворен достъп и работят съвместно със системата на образованието за създаване на свободни образователни ресурси, гарантиращи ка-

чеството на дигиталното съдържание, повтарящата се употреба и споделянето. По този начин отвореният достъп променя профила на университетските и научните библиотеки. Националните библиотеки са ангажирани в разработване на държавни политики за отворен достъп и подкрепят националните изследователски инфраструктури и отворения достъп до културното наследство. Обществените библиотеки разпространяват съдържание с отворен достъп за своите потребители. Според Световния доклад на ИФЛА за 2010 г. мнозинството библиотечни асоциации подкрепят отворения достъп.

Насърчаване на отворения достъп в сътрудничество с международни организации

ИФЛА ще работи със световни организации като ООН, ЮНЕСКО, Световната здравна организация, Световната организация за интелектуална собственост, Световния съвет за информационно общество и др. в подкрепа на отворения достъп до обществено финансирани проучвания, образователни ресурси и културно наследство. В сътрудничество с тези организации ИФЛА ясно заявява, че отвореният достъп по смисъла на приетата дефиниция е необходим за напредъка на науката, развитието на обществото и гражданското съзнание. Отвореният достъп дава на потребителите това, от което се нуждаят, и открива възможност пред библиотеките да повишат ролята си, подобрявайки човешкото здраве и добруване в света.

Връзки със световното движение за отворен достъп

Отвореният достъп до проучвания, образователни ресурси и научни данни вече е световно движение. Много организации работят в подкрепа на тази цел. ИФЛА ще се свърже с тези организации не за да дублира усилията, а за да помогне за по-ефективна съвместна работа.

ИФЛА ще установи партньорства и ще подкрепя организации, програми, инициативи и услуги, които насърчават отворения достъп, като Коалицията за научни публикации и академични ресурси (SPARC) (САЩ/Европа/Япония), Конфедерацията на хранилища за ресурси на свободен достъп (COAR), Асоциацията на научните издатели за свободен достъп (OASPA), Биолойн Интернетънъл и Директорията на списания със свободен достъп (DOAJ).

ИФЛА ще изготви съвместни изявления с тези организации.

Работа с членовете на ИФЛА

Отвореният достъп е основен стълб в стратегическия план на ИФЛА за периода 2010–2015 г., в който е приложен цялостен организационен подход за включване на проблема в текущите и бъдещите дейности на ИФЛА.

ИФЛА ще консултира членуващите асоциации относно:

- насърчаване на отворения достъп чрез национални политики;
- стимулиране на библиотечния персонал да популяризира свободния достъп в общността и предприемане на действия за увеличаване на значението му;
- обогатяване на местната и националната информационна инфраструктура, за да се стимулира отвореният достъп;
- помощ при изработването на национални политики относно отворения достъп до знания, обществено финансирани проучвания и културно

наследство;

- подкрепа на организации, програми, инициативи и услуги, насочени към насърчаване на отворения достъп.

Съвместно с партньори като Коалицията за научни публикации и академични ресурси (SPARC), Електронната информация за библиотеките (EIFL) и Асоциацията на европейските научни библиотеки (LIBER), ИФЛА ще предоставя на членовете си застъпнически материали и практически насоки.

Публикациите на ИФЛА

ще бъдат с отворен достъп

ИФЛА ще изработи план от стъпки, необходими за трансформиране на публикациите на ИФЛА за предоставяне на отворен достъп.

*Прието от Управителния съвет на ИФЛА,
18.04.2011 г.*

¹ Решение на Общото събрание на ИФЛА от 14 август 2010 г. призова федерацията да изясни своята позиция относно отворения достъп и да разработи стратегия за действие. Тази задача бе възложена от Професионалния съвет на ИФЛА на Работна група за отворен достъп, работеща пряко под ръководството на Президента на ИФЛА.

² „Определение за участие в отворен достъп

Предоставянето на отворен достъп като полезна процедура в идеалния случай изисква активното участие на всеки индивидуален създател на научно знание и притежател на културно наследство. За отворен достъп се предоставят оригинални резултати от научни изследвания, първични данни и метаданни, материали за изследвания, дигитални изображения на картинни и графични материали и научно мултимедийно съдържание.

Предоставянето на отворен достъп трябва да отговаря на две условия:

1. Авторът/авторите и притежателите на правата на такива документи дават на всички ползватели безплатен, безвъзвратен световен достъп и разрешение за копиране, използване, разпространение, препращане

и показване на документите публично; за създаване на производни материали, в какъвто и да е дигитален формат за всяка отговорна употреба, подлежаща на съответно деклариране на авторството (обществените стандарти ще продължават да предоставят механизма за деклариране на авторство и отговорна употреба на публикациите, както досега), както и правото да правят малък брой печатни копия за лична употреба.

2. Пълна версия на документа и всички съпровождащи материали, включително копие на разрешението за използване, се депозират в подходящ стандартен електронен формат (като се публикуват в същия формат), в поне едно онлайн хранилище на документи, чрез използване на съответни технически стандарти (като определенията за отворени архиви). Тези хранилища се поддържат от академична институция, научно обединение, държавна агенция или друга установена организация, която позволява отворен достъп, неограничено разпространение, използваемост и дългосрочно архивиране“.

Ключови думи:

библиотеки, ИФЛА, отворен достъп

Аз съм библиотекар

Камелия Конева | kamelly@abv.bg
Кореспондент за Югозападен регион

Всяко пътуване е повод за сравнения. Сравнението с другите ни помага да разбираме къде сме ние и какво искаме да променим. Моите срещи в Америка ме провокираха да съпоставям и да откривам мястото на нашата професия в съвременния свят.

Често си спомням една случка от 2004 г., когато гостувах в щата Колорадо по проекта за партньорство ABLE. С моята американска колежка Триша пътувахме към прочутата фабрика за бира „Coors“ в гр. Голдън. Две възрастни дами до нас обсъждаха дали биха могли да си вземат карти с намаление за забележителностите на града. Триша се намеси в разговора и любезно ги информира какво и къде да видят. Те останаха много доволни. На благодарностите им (знаете, че американците не ги пестят) тя отговори кратко и гордо: „Аз съм библиотекар“. Удивих се на интонацията ѝ, на израза на лицето ѝ! Двадесет години съм библиотекар и никога не съм казвала това с такава гордост. Не съм виждала някой колега да го прави. Триша беше само на 27 години и вече беше горда с професията си. Защо? В какво е разковничето на техния обществен статус? Десетина дни от първото ми стъпване на американска земя мислех, че ще знам отговора, но с всеки изминал ден научавах все повече и повече.

По какво се различавахме?

Американските ни колеги бяха преминали много бързо в новия XXI век. Осъзнаваха ролята си в обществото, знаеха какво се очаква от тях и какво трябва да правят. Ако у нас все още библиотекарят се възприемаше като човек, който си седи зад бюрото сред тишината и величието на изпълнените с книги рафтове, колегите ни отвъд океана вече бяха изградили нов имидж. В „Уошингтън пост“ (13.01.2001 г.) писа: „В безкрайното цунами от глобална информация библиотекарите ни предлагат спасителен пояс и ни учат как да плуваме.“

У нас някои библиотекарите създаваха необходимостта от новите технологии и Интернет в библиотеките, но други все още не искаха да чуят за това. В Америка нашите колеги вече предлагаха 24 часа/7 дни в седмицата онлайн услугата „Попитай библиотекаря“.

У нас ние пазехме поверената ни съкровищница и очаквахме хората, които имат нужда от нея, да

ни потърсят, за да ги въведем в дебрите ѝ. В Америка колегите ни правеха маркетинг, реагираха бързо на потребностите от информация, организираха обслужване в отдалечени райони и домове за възрастни и болни.

У нас ние чакахме „да ни отпуснат средства“ и се стъписвахме пред все по-малките бюджети. Закриваха се читалищни и училищни библиотеки. В Америка нашите колеги не чакаха, а отиваха на срещи със сенатори, говореха в медиите за постиженията си и за нуждата на техните съграждани от нови библиотечни услуги. Те търсеха активно начини за финансиране, като изграждаха библиотечни фондации, създаваха партньорства и откриваха хора, които да лобират за библиотеките им.

Ние с прословутата си скромност почти не говорехме публично за работата си. Американските ни колеги използваша всяка житейска ситуация да демонстрират ценността на библиотеката за обществото, способностите на библиотекарите, знанията и опита им да откриват информация.

Стана така, че все повече хора подминаваха вратите на българските библиотеки. Държавата ни подминаваше при всички кампании по актуализация на заплати. Професията библиотекар се озова сред най-зле платените в страната. Чудно ли е тогава, че не изпитвах онова чувство на гордост, което правеше очите на Триша да блестят, когато казваше „Аз съм библиотекар“?

Бих могла да добавя още и още, но ще спра дотук. Целта ми не е да мачкам и без това ниското ни самочувствие. Та нали ние променихме много неща от онази пролет на 2004-та! Сътрудничеството с американските ни колеги в проекта ABLE послужи като трамплин за много български библиотекарите и библиотеки.

Българските обществени библиотеки още от Възраждането са били прозорец към ученето и знанието за различни социални слоеве. Само за няколко години ние добавихме към традиционните си умения и съвременни технологични умения. Стотици библиотекарите повишават квалификацията си в центровете за обучение на ББИА и „Глоб@лни библиотеки – България“. Новите технологии и погледът към потребностите на обществото ни дадоха нов начин за достъп до световното знание и възможности да разширим нашите ресурси и услуги. И ние го правим! Създаваме съвременни информационни продукти. Уебстраниците на ре-

гионалните ни библиотеки и на някои читалищни станаха източник на разнообразна и полезна информация за своите общности. Чрез тях се предлагат онлайн услуги на потребителите. В тях намираме най-съвременните форми на библиографията – мултимедията, фотографски и дигитални ресурси. Ние вече участваме в социални мрежи и комуникираме с различни аудитории. Създаваме, печелим и работим по международни проекти.

Ние, българските библиотекари, имаме силна професионална организация. Заедно работим, за да променим обществената нагласа към нас и отношението на управляващите към проблемите на библиотеките. Организирахме кампании за застъпничество. Имаме своята „Национална библиотечна седмица“, по време на която гласът ни се чува по-силно. Спечелихме подкрепата на фондация „Бил и Мелинда Гейтс“, чрез която осигурихме на хората от малките селища „чудото“ компютър и Интернет. Спечелихме подкрепата на Фондация „Америка за България“, която подпомага напредъка на нашите

библиотеки.

Ние сме професионалисти с визия за библиотечните услуги на бъдещето и работим компетентно и с ентузиазъм, за да сме полезни на обществото в ерата на информацията и знанието.

Ние осъзнаваме, че ако нацията ни има достъп до информация чрез една работеща библиотечна мрежа от обществени библиотеки, тя има фундамента за едно информирано гражданство и здрава демокрация, за една информирана работна сила и силна икономика.

Българските библиотекари изпълняват ролята си и помагат на хората да се възползват от глобалното знание. Обществото вече вижда това. Вярвам, че този факт скоро ще стане видим и за политици и държавници, за да направят така, че и ние да казваме с гордост: „Аз съм библиотекар!“

Ключови думи:

библиотечна професия

Членуването в ББИА – професионален рефлекс или необходимост?

**Анна Кожухарова | anna.vasileva@abv.bg
ОБ „Искра“ – Казанлък**

Една от най-ярките прояви на човешкото общуване е търсенето на сходство, търсенето на себеподобни представители на обществото, с които ние консолидирано утвърждаваме своите възгледи и решаваме практически въпроси. Безкрайни са примерите на народна мъдрост, които подчертават сдружаването като път за постигане на големи цели. В девизите на много държави (не само на нашата) се изтъква силата на съединението като път за просперитет и сплотяване.

Асоциирането, сдружаването са стил на мислене и поведение в почти всички сфери на живота, необходимост, която вече е доказала своята ефективност. И няма нищо лошо, ако и в това направление сверим своето мислене с постигнатото в бизнеса като сфера по-гъвкава и по-бързо ориентираща се в успешните практики. Асоциирането в бизнес средите води до укрепване и усилване на позициите на пазара. Засяга обмяната на новостите, използването на по-

знанията, балансирането на мощностите, усвояването на технологиите, координирането на действията, разпределянето на ресурсите, контролирането на разходите, реализирането на икономии.

Днес библиотеките по света, както и в нашата страна, са пред прага на големи трансформации, свързани с информационното общество, с промяната в мисленето на потребителите, развитието на технологиите и новите носители на информация. Единственият верен път за преодоляването на затрудненията (а защо не и шока на новото време?) е асоциирането на библиотеките, което води след себе си позитиви във времето и резултати от положените усилия.

Повечето от нас си спомнят създаването на професионалната ни организация, основана през 1990 г. като Съюз на библиотечните и информационните работници в България. От 2008 г. сдружението носи името Българска библиотечно-информационна асоциация (ББИА). И неслучайно през 2010 г. ББИА има вече 1093 индивидуални и 82 колективни членове. В

скромните данни на статистиката се крие илюстрацията за нейната полезност.

В годините на преход и разграждане на централизирани управленски и методически структури за нас, библиотекарите, все по-ярко се очертава необходимостта от организация, която да консолидира позициите ни и да ги отстоява като част от националната културна политика, да продължи работата по съвременната нормативна база за библиотеките, да изгражда съответствието на нашите библиотеки със световните тенденции, да издига професионалния ни престиж чрез активна квалификация и публична комуникация, целяща привличането на нови партньори и съмишленици, разбирането на важността на нашата дейност и голямата отговорност, която носим за одухотворяването на цялото общество и неговото правилно и изчерпателно информиране.

Задавали ли сме си въпроса какво щеше да е състоянието на библиотеките у нас, ако през последните години не бяхме съсловно обединени, ако я нямаше ББИА? Всяка библиотека щеше да се развива самостоятелно, в лутане и неяснота за съвременните тенденции. Нямаше да имаме правната рамка на Закона за обществените библиотеки. На нас по инерция щеше да се гледа като на общност без визия за бъдещото си професионално развитие, за мисията пред обществото. Дори нямаше да имаме своя професионален празник и щяхме да бъдем споменавани рядко или почти никога, когато се провеждат общонационалните културни празници.

Благодарение на ББИА днес библиотеките у нас са все по-широко признати като ключови участници в икономическото развитие, в изграждане на силни и ярки общности, както и в поддържането на силна демокрация чрез качествено информиране. Библиотеките са признати и като основен компонент на образователната система, осигуряваща информационни масиви за базова и специализирана грамотност, за обогатяване на формалното образование и подкрепа на ученето през целия живот.

ББИА вече е призната като организация, водеща и поддържаща непрекъснатата трансформация на библиотеките от всички видове в отговор на променящите се нужди, очакванията, демографските и технологичните показатели на населението, което библиотеките обслужват. Библиотеките и библиотечните специалисти се възприемат като жизненоважни за общностите, които обслужват, за свързващо звено между хората, идеите, знанието и света.

Затова на 1 юли 2011 г., след поредното квалификационно събиране, се учреди и нашето Регионално дружество на ББИА – община Казанлък. Учредители станаха колеги от Общинска библиотека „Искра“ и 31

секретар-библиотекари и библиотекари от читалищните библиотеки от община Казанлък.

Мотивацията ни се подхранва от богатата, полезна и почти всеобхватна дейност, която осъществява ББИА, от издигането на престижа на професията, от съвременното поставяне на библиотечната проблематика в дневния ред на обществото – дейности, извършвани по международни стандарти и измерения от Управителния съвет на ББИА и активните ѝ членове. Всички ние отчетохме, че се осъществява раздвижване в нашето професионално съзнание, че най-сериозно вече се оформя общо професионално и съсловно съзнание, дейности и процеси, в които искаме да участваме. А формата е ясна – структура, която да е в съзвучие с административното деление в страната, т.е. регионално дружество.

Всички ние се обединихме около значението на асоциираното членство, за значението на ББИА за издигне социалния статус на професията в библиотечно-информационната дейност и да оказва професионална защита на своите членове; за съвременното развитие на библиотечната и научно-информационната дейност, за гарантирането на правото на гражданите на достъпност до информацията; за разработването на национална библиотечно-информационна политика, нормативна уредба и приложението им; за стимулирането на научноизследователската и научно-приложната дейност в областта на библиотечното дело и научно-информационната дейност; за работата на ББИА за непрекъснатото образователно, професионално и кариерно развитие на работещите в сферата на библиотечното и информационното дело.

Далеч съм от мисълта, че мога да дам изчерпателна преценка за ролята на Асоциацията ни, за нейната полезност и перспективност, че съм в състояние да изброя всички важни събития, които са инициирани от съсловната ни организация, или да очертая всички бъдещи насоки. Но искрено съм убедена, че така сме по-силни, по-защитени, че имаме своя консолидиращ център, който да участва активно в изграждането на националните стратегии и политики, да обобщава добрите практики, да се застъпва за библиотеките и техните потребители пред местната и националната власт. Остава да продължим да изграждаме у себе си убеждението, че заедно можем повече и ще постигнем повече, ако уважаваме себе си и професията, на която сме се посветили.

Ключови думи:

ББИА, библиотечни асоциации, Общинска библиотека „Искра“ – Казанлък, Регионално дружество на ББИА – Казанлък

Модерни и полезни – в унисон с ХХІ век

Първа международна конференция „Цифрово опазване и представяне на културното и научното наследство“

Стефка Рангелова | stefrangelova@abv.bg
Кореспондент за Северен централен регион

Мястото за среща на радатели и популяризатори на културните традиции е Регионалната библиотека „Петко Рачов Славейков“ и музеят „Възраждане и Учредително събрание“ – Регионалният исторически музей. Двата културни института, съвместно с Института по математика и информатика към БАН и Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“, са организатори на проявата, а тя се осъществи с подкрепата на Фондация „Покров Богородичен“.

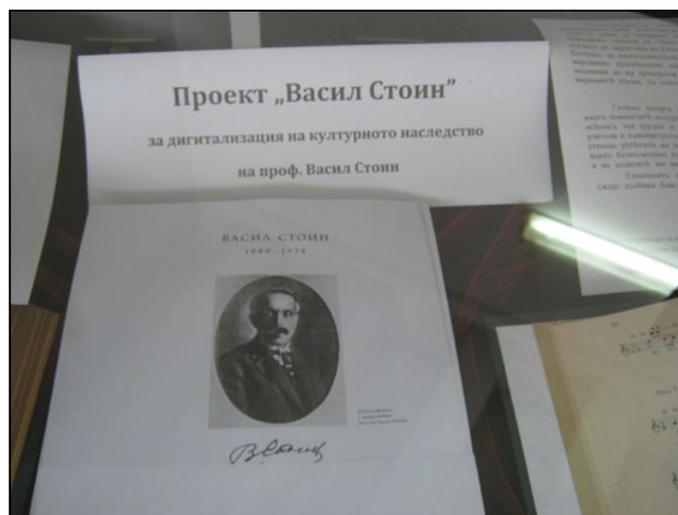
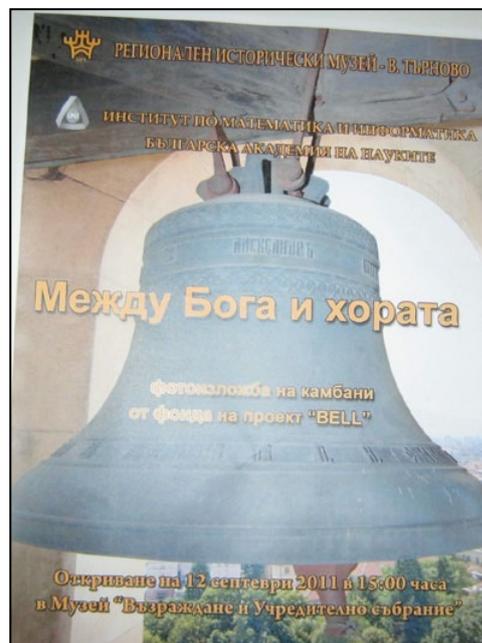
Два дни знания и опит обмениха библиотеки, музеи, галерии, архиви, университети с единствената цел да се демонстрират иновации, проекти в областта на цифровизацията, документирането и в крайна сметка – опазването на националното културно и научно наследство. Около 25 научни доклада бяха предложени на вниманието на хора, свързани с тематиката, ревниво и с любов подхождащи към културните ни традиции. Демонстрираха се иновативни технологични разработки – резултат на добри и полезни практики. Четири интересни изложби със снимков и документален материал съпътстваха конференцията и стигнаха до публиката благодарение на съвременните мултимедийни технологии.

Безспорен интерес предизвика камбанната изложба „Между Бога и хората“. Отправна точка са проучването и паспортизацията на уникални камбани от църковни храмове и манастири на България и създаването на аудио- и видеоархив с помощта на съвременните технологии.

Оказва се, че през последните години са изгубени стотици камбани, традициите за тяхната направа, уникалният им звън – свързан с радост и скръб, с религиозни празници, с живота и съдбата на поколения българи. Вече са събрани данни за около 140 камбани, а от 70% от тях има и звук, и видео. Да се запази и доразвие всичко това е сложна

и отговорна задача и точно затова Министерството на образованието, младежта и науката се е заело с финансирането на проекта.

Внимание спечелиха и изложбите във фоайето на Регионалната народна библиотека „Петко Р. Славейков“, озаглавени „Цифрова библиотека с български народни песни“ и „Проект „Васил Стоин“, а също така и кръглата маса за отворения достъп до дигиталното културно и научно наследство и опазването на материалите по българското фолклорно наследство. Дигитализацията на нотите с народна музика ще даде възможност за нов прочит и за широк достъп до архаичното българско музикално-фолклорно наследство. Така по един нов начин ще се демонстрира фолклорната памет на българите и уникалното наследство на изтъкнатия фолклорист проф. Васил Стоин и на дъщеря му Елена Стоин – имена, синоними на преданост към музикалната фолклорна наука.

Народната библиотека „Петко Р. Славейков“ в гр. Велико Търново дава своя сериозен принос и заема достойно място в националната програма за опазване и популяризиране на българското книжовно наследство. На темата бе посветен обширният и задълбочен доклад на Калина Иванова и Калоян Здравков. В последните години Търновската библиотека търси възможности за финансиране на един от своите приоритети – дигиталната конверсия на книжните фондове, като в началото усилията са насочени към краеведските периодични издания след Освобождението (1878 г.). В цифровизирането се включват и студенти от специалността „Библиотекознание и масови комуникации“ на Великотърновския университет. Дигитализацията на фондовете ще доведе до лесно ползване на предлаганите информационни ресурси, ще опази за поколенията ценната информация, която се съдържа в хартиените носители.

По време на международната конференция бе представена и магистърската програма „Цифровизация и цифрови библиотеки“ на Университета по

библиотекознание и информационни технологии (София) и Института по математика и информатика към БАН, подходяща за студенти и работещи в библиотеки, музеи, галерии, читалища и архиви. Тя е интересна и за всички онези, които искат да използват пълноценно съвременните информационни и комуникационни технологии за създаване на цифрово съдържание.

Проявата е своеобразен преход към друга една конференция – през ноември, под наслов „Библиотеки – четене – комуникации“, чийто организатор и домакин ще е пак Регионалната народна библиотека „Петко Р. Славейков“. Дано проучването на националното културно-историческо наследство и разработването на добри методи и практики за неговото съхранение бъдат нов етап на културен и духовен подем в българските библиотеки и музеи!

Ключови думи:

конференции, културно наследство, Регионална народна библиотека „Петко Р. Славейков – Велико Търново, цифровизация

Какво ново могат да ни предложат библиотеките?

Даниела Колева | daniela_koleva@mail.bg
Кореспондент за Североизточен регион

В началото на септември в Народно читалище „Св. Св. Кирил и Методий“ – град Попово, се проведе регионална тематична среща – дискусия на тема „Нови услуги в библиотеките“. Срещата бе организирана съвместно с Регионалната библиотека „Петър Стъпов“ – Търговище, и Програма „Глоб@лни библиотеки – България“.

Непосредствено преди срещата беше открит Общественият информационен център в библиотеката от заместник-кмета на община Попово – г-н Тихомир Трифонов, регионалният координатор на програмата г-жа Росица Куцарова, представителите на Звеното за управление на Програмата.

Читалищната дейност не е просто за препитание, а мисия

С това послание секретарят на Народно читалище „Св. Св. Кирил и Методий“ Росица Христова представи новите възможности и предизвикателства, които библиотеката приема за запазване и увеличаване на своите потребители. В изцяло обновената читалищна сграда, открита в Деня на града 10.06.2010 г. по проекта „Интегрирано подобряване на културната инфраструктура в община Попово за осигуряване на равен достъп и социално включване“, са постигнати перфектни условия за разгръщане на разнообразни дейности в полза на гражданите.

Библиотеката е една от първите в областта, която автоматизира библиотечните процеси. Тя притежава фонд над 77 000 тома и е колективен член на Българската библиотечно-информационна асоциация. Сред постиженията Росица Христова открил събития от Националната библиотечна седмица, Деня на

отворените врати, Деца обслужват деца, карнавали с приказни герои, подвижна книжарница с помощта на издателство „Фют“, издаването на литературния алманах „Попово“, както и предоставянето на говорещи книги от Регионалната библиотека „Петър Стъпов“ – Търговище. Читалището си партнира с общината, Бюрото по труда и учебните заведения. По време на ремонта, продължил две години, библиотеката е била пребазирана в друга сграда и не е прекратила дейността си, като е запазила своите читатели. С откриването и на Обществения информационен център и възможностите, които се предлагат в него, библиотеката все повече се припознава като нещо повече от склад за книги и придобива визия на привлекателно за общността място.

В посока преодоляване на стереотипите в нагласите за българските библиотеки беше и презентацията на Милена Иванова от Регионална библиотека „Петър Стъпов“ – Търговище, която представи възможностите за извършване на модерни услуги в тях, позовавайки се на най-добрите практики сред библиотеките в страната. Изразено беше становището, че модерната библиотека носи все по-голяма отговорност за благоденствието на обществото.

Изследване от 2009 г. посочва, че библиотеките не се ползват с доверие, но библиотекарят се ползва с такова, затова трябва да се осъществяват партньорства, за да могат новите библиотечни услуги да достигнат и заинтригуват потребителите, подчерта Наталия Георгиева от Звеното за управление на Програма „Глоб@лни библиотеки – България“. Трансформацията от какавида в пеперуда се случва, когато се насърчава развитието на местните общности. Новите услуги в библиотеките изграждат нов модел на информационна грамотност, идентифицират се конкретни потребности. Например в Чили Националната банка и Агенцията по приходите са свързани с услугите в библиотеките. Точно в библиотеките

се извършват обученията по електронно банкиране и плащане на данъци по електронен път.

Стъпки за ефективно партньорство в страната отбелязват в гр. Баня, в Народното читалище „Св. Св. Кирил и Методий“, където са организирани обучения по ИКТ за хора с ментални увреждания, а градската библиотека „Паисий Хилендарски“ в Асеновград е станала активен партньор на Бюрото по труда, като предоставя информация за свободните работни места на своите потребители. С новите си възможности се очаква и българските библиотеки да станат фронт офиси на електронното правителство.

Като резултат от поредицата регионални срещи, до края на годината ще бъде завършен **Калейдоскоп на услугите и инициативите в съвременната обществена библиотека**, който ще бъде уеббазиран на сайта на Програма „Глоб@лни библиотеки – България“. В момента е достъпен работният вариант. В работа по групи към Калейдоскопа бяха добавени идеи за насърчаване на информационната грамотност на тийнейджърите.

Иновациите изискват знание ...

За да бъдат ползвани новите възможности от местните общности, е нужно модерно професионално образование, тъй като формалното не е достатъчно. Дискусията бе провокирана от доц. Евгения Русинова от Университета по библиотекознание и информационни технологии, която попита аудиторията дали се отделят финансови средства за обучение на библиотекарите.

Мнение изрази директорът на РБ „Партений Павлович“ – гр. Силистра, г-жа Лидия Димитрова, която предоставя на библиотекарите си да ползват предвидените в Кодекса на труда възможности за обучение, и като резултат за четири години пет служители са повишили своята квалификация. Оказа се, че професионалното образование сред читалищните

библиотекари не е приоритет на читалищните настоятелства и не се предвиждат средства за тяхното обучение.

В дискусиата бе очертан един нов профил на библиотекаря, който престава да бъде тих, незабележим, който трябва да е отворен към общността, да познава региона, да прави проучвания, да реагира на събраната информация, да има различно поведение към различните групи население, включително и атрактивно, да бъде метаспециалист.

По отношение на кандидатстването по проекти бе изразено и мнение от секретар-библиотекар, че ако читалищната библиотека има достатъчно финансови ресурси, няма да се търсят други възможности за набавяне на средства.

Директорът на РБ „Проф. Боян Пенев“ – гр. Разград, г-жа Мирослава Кацарова представи обучението, което в продължение на година и половина се осъществява при тях за професия „библиотекар“ трета квалификационна степен и е основа за базисна теоретична подготовка на библиотекарите със средно образование.

Към възможностите за професионална квалификация беше спомената и действащата програма „Аз мога“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за изграждане на дигитална компетентност – обучение, което ще бъде особено полезно за библиотекарите при работа с електронното правителство.

За спецификата и работата на библиотеките с младите хора, най-вече тези, които продължават образованието си в университети, беше посветена презентацията на Радостина Тодорова от Нов български университет.

Какво трябва да знаем за „Y“ поколението?

Профилът на съвременния млад човек, израсъл изцяло в дигиталната епоха, зад екрана на компютъра, беше очертан с отговори на въпросите: какви са младите, как възприемат информация, как мислят, как общуват, какво е тяхното отношение към света?

Като пропуск в образователната ни система се отбеляза фактът, че днешните студенти встъпват в университетите без изградени навици за четене от детството и юношеството, което е недостатък в по-нататъшното им образование. С този проблем би трябвало да се занимават училищната и читалищната библиотека, още от най-ранна възраст, за да бъдат подготвени младежите за следващия етап от образованието си.

Това изискване днес може да се постигне с ориентиране на библиотекаря към новите изисквания на потребителя, с непрекъснато развитие в посока усъвършенстване, с използване на всички налични технологични иновации и средства за комуникация, с разбиране, проучване и използване на основните инструменти на Уеб 2.0 и Библиотека 2.0.

Препоръчително за читалищната библиотека, ако има възможност, е да поддържа сайт, да създаде блог, Facebook или Twitter профил, като публикува минимум едно съобщение дневно, защото достъпът до библиотечните ресурси вече все по-често ще става и през мобилен телефон.

„Стените“ трябва да се преодоляват, а това ще се случва с любознателност, креативност и емпатия от страна на библиотекарите.

Добрите практики в предоставянето на нови услуги в читалищните библиотеки бяха споделени от служители в читалищата в село Водица, Стража и Лиляк. Във Водица са се увеличили десет пъти посещенията от деца и младежи, а работното време става недостатъчно заради повишения интерес. „Светът влезе в село Лиляк“ – каза Валентина Белчева, като посочи конкретни статистически данни за посещения в библиотеката: деца до 14 години – 245, над 14 години – 625, лица в трудоспособна възраст – 750.

В края на срещата дискусиа Мария Георгиева от Клуба на пенсионерите учители вдъхновено и с благодарност към Регионалната библиотека „Петър Стъпов“ – Търговище и Програма „Глоб@лни библиотеки – България“, разказа за организирани компютърни обучения. В Регионалната библиотека вече са подготвени 40 човека от клуба, а през октомври предстоят нови обучения. Желанието е всички 180 членове да получат компютърни умения. Чрез своя посланик пенсионерите – потребители на нови услуги в библиотеките, заявяват:

„Трябва да дишаме със съвременето!“

Ключови думи:

библиотечна професия, Регионална библиотека „Петър Стъпов“ – Търговище, читалищни библиотеки

Как оцеляват училищните библиотеки

Камелия Конева | kamelly@abv.bg
Кореспондент за Югозападен регион

През последните двадесет години половината от библиотеките в българските училища бяха закрити поради липса на средства. Останалите, въпреки трудностите, продължават да работят и да посрещат потребностите на учители и ученици. Опитваме се да разберем каква е тайната на успеха, като посещаваме три големи софийски училища: Софийската математическа гимназия, 97 СОУ в ж.к. „Люлин“ и 19 СОУ в община „Красно село“.

Колегите, с които се срещаме – Пролет Димитрова (СМГ), Ася Веселинова (97 СОУ) и Нина Ангелова (19 СОУ), са опитни библиотекари, изпълнени с любов към професията. Работят с енергия, ентузиазъм и оптимизъм. Помагат на учители и ученици в учебния процес и в извънкласната работа. Учат децата да търсят и използват ефективно информацията. Участват активно в училищния живот. Търсят взаимодействие с учителите – интересуват се от потребностите им, издирват материали по учебните предмети, консултират се за покупката на книги.

Професионализмът и ентузиазмът на библиотекарите е сила, която крепи училищната библиотека в условията на финансова недостатъчност.

и други книги, списания и интернет ресурси. Някои подготвят уроците си, други пишат доклади и проекти. Библиотеката предлага на читателите си електронен каталог и локална база данни с материали от периодични издания. Притежава и уникална колекция от задачи, давани на математически турнири и пробни изпити по математика. Тук учениците намират и поле за изява. Те са изработили читателската база данни на библиотеката в рамките на проект по учебния предмет „Свят и личност“ в XII клас. Ученическа инициатива е и профилът на Библиотеката във Фейсбук. Така информацията за нови книги, полезни сайтове за изпити и матури, интересни теми и събития стига до много хора. Всяка година децата имат възможност да станат „библиотекари за един ден“ – обслужват, подреждат книги, правят справки. Библиотеката на СМГ е нещо повече от библиотека. Тя е място за срещи и работа на клубовете „Интеракт“ и „Родолюбие“. Тук младежите се учат да работят ефективно с другите, да комуникират и обменят идеи, да поставят и изпълняват задачи. Ученичка от XII клас – Аделина Радева, споделя: „Тук всичко правим в библиотеката!“.

В 97 СОУ децата стават читатели още в I клас. За първи път идват в училищната библиотека по време на специалния ритуал – обиколка за запознаване с училището. За някои това е първа среща с библиотеката, но стават запалени читатели.

За това допринасят редовните им посещения за четене на приказки. Ася Веселинова е убедена, че нищо не може да замени четенето. Нейната цел е заедно с учителките от началния курс да научат децата да четат и да обичат книгите. Ася споделя, че работата с по-големите ученици изисква библиотеката да има добри ресурси. Винаги се налага да се ползва и Интернет. В библиотеката има готови справки по теми от учебното съдържание, но понякога е нужно да се издирват още материали. Това са подходящи моменти

учениците да се научат как да търсят и подбират информацията. Много търсена от учениците е

Библиотеката в Софийската математическа гимназия е място, което гъмжи от ученици и учители. Ползват се енциклопедии, учебни помагала

специалната сбирка „Теми от изпити и матури“.

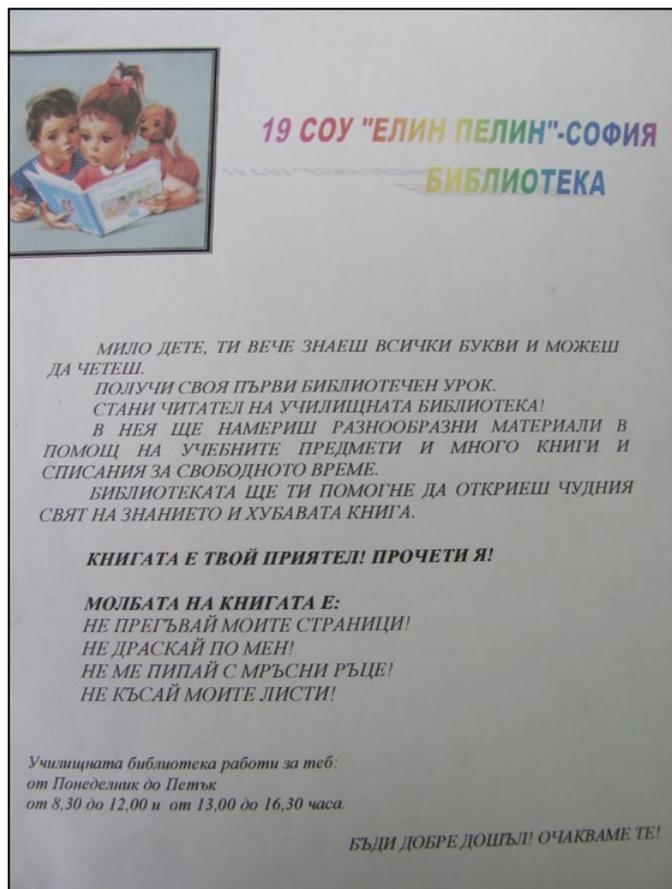
В 19 СОУ библиотекарката Нина Ангелова посреща първокласниците в библиотеката, когато научат буквите. Раздава листовки с информация, изисква родителите да следят четенето на децата и навременното връщане на книгите. Започват и библиотечните уроци – как са подредени книгите, какво да четем. Учители провеждат учебни часове в библиотеката – по четене и писане, урок за работа с речник в V и VI клас, урок за работа със справочници и библиотечни каталози в IX клас и др. Библиотеката е център на културния живот в училището. Нина е важен участник в организацията на всички събития – от обсъждането на идеите, подготовката и информационното осигуряване на инициативите до реализацията им. Тя организира вътрешно състезание за избор на представители в общоградския конкурс за рецитация „Моя земя – древна и млада“ (2009) и в резултат училището печели първото място. Автор е на проект за ученическа пиеса и ръководи репетициите. Организира коледуване на ученици. Участва в кампания „Да спасим кестените“.

Училищните библиотеки успяват да оцелеят там, където имат подкрепата на училищните ръководства.

Ръководството на СМГ възприема библиотеката като част от функциите на училището. Доказателство за това е присъствието ѝ в годишните отчети за дейността на училището. Пролет Димитрова споделя, че въпреки кризата се заделят средства за книги. Успяват да купят дори романи, фентъзи и други харесвани от тийнейджърите. В това отношение разчита много и на Училищното настоятелство.

Зам.-директорът на 97 СОУ Мая Иванова говори с болка за липсата на средства за книги и обзавеждане за библиотеката. Исква ѝ се да може да направи повече. Понякога успяват да намерят дарители – общината, издателства, граждани. Има традиция завършващите ученици да даряват книги за библиотеката.

Липсата на регламентиран статут в Закона за народната просвета е основната пречка за решаване на проблемите с училищните библиотеки – това е мнението на библиотекарите. Горчива истина е, че нашите училищни библиотеки не получават средства според световните стандарти. В резултат те не могат да отговорят на високите изисквания на потребителите в ерата на инфор-

19 СОУ "ЕЛИН ПЕЛИН"-СОФИЯ
БИБЛИОТЕКА

МИЛО ДЕТЕ, ТИ ВЕЧЕ ЗНАЕШ ВСИЧКИ БУКВИ И МОЖЕШ
ДА ЧЕТЕШ.
ПОЛУЧИ СВОЯ ПЪРВИ БИБЛИОТЕЧЕН УРОК.
СТАНИ ЧИТАТЕЛ НА УЧИЛИЩНАТА БИБЛИОТЕКА!
В НЕЯ ЩЕ НАМЕРИШ РАЗНООБРАЗНИ МАТЕРИАЛИ И
ПОМОЩ НА УЧЕБНИТЕ ПРЕДМЕТИ И МНОГО КНИГИ И
СПИСАНИЯ ЗА СВОБОДНОТО ВРЕМЕ.
БИБЛИОТЕКАТА ЩЕ ТИ ПОМОГНЕ ДА ОТКРИЕШ ЧУДНИЯ
СВЯТ НА ЗНАНИЕТО И ХУБАВАТА КНИГА.

КНИГАТА Е ТВОЙ ПРИЯТЕЛ! ПРОЧЕТИ Я!

МОЛБАТА НА КНИГАТА Е:
НЕ ПРЕГЪВАЙ МОИТЕ СТРАНИЦИ!
НЕ ДРАСКАЙ ПО МЕН!
НЕ МЕ ПИПАЙ С МРЪСНИ РЪЦЕ!
НЕ КЪСАЙ МОИТЕ ЛИСТИ!

Училищната библиотека работи за теб:
от Понеделник до Петък
от 8,30 до 12,00 и от 13,00 до 16,30 часа.

БЪДИ ДОБРЕ ДОШЪЛ! ОЧАКВАМЕ ТЕ!

мацията. Според международните организации ЮНЕСКО и ИФЛА 5% от годишната издръжка на всеки ученик трябва да постъпва в библиотеката. В замяна от нея се очакват добри ресурси и квалифициран персонал. Или, както каза учителката по география Мирела Петкова: „Очаквам от училищната библиотека нова и съвременна информация, очаквам да намеря тук каталози на издателства, да бъда информирана за всичко, което се случва в моята област. С една дума, очаквам това да е моят информационен център.“

Училищната библиотека у нас е невидима за обществеността и управляващите. Често на уеб-страниците на училищата липсват факти и информация за нея. И все пак училищната библиотека и училищният библиотекар играят жизненоважна роля в образованието на нашите деца. А дали тази роля ще е положителна, дали ще подпомага и насърчава развитието им, зависи от всички нас – хората, които осигуряваме библиотечните услуги, и хората, които ги ползваме.

Ключови думи:

училищни библиотеки, Софийска математическа гимназия, 19 СОУ – община „Красно село“, София, 97 СОУ – ж.к. „Люлин“, София

Библиотека „Родина“ преоткри Детския си отдел

Красимира Лекова | k_lekova@abv.bg
Кореспондент за Югоизточен регион

В уютни и красиви помещения ще вземат книжки, ще четат и дори ще пишат домашните си малките читатели на Детския отдел на Библиотека „Родина“. Това стана възможно благодарение на отпуснатите за ремонт 56 хил. лв. от Община Стара Загора. „Щастливи сме, че след близо 10-годишно очакване доживяхме обновяването на сградата, която бе в окаяно състояние. Децата заслужават това“, развълнувано обобщил директорката на библиотеката Слава Драганова.

За два месеца през лятото са подновени изцяло покривът, дограмите и подовите настилки в сградата. Извършено е саниране на външните стени и вътрешно боядисване. Изградена е нова електрическа инсталация и са подменени осветителните тела. Ремонтирани са и сервизните помещения.

На първия етаж се обособява мултифункционална зала, в която ще репетират децата от творческите студии към библиотеката. В нея ще провеждат заниманията си Театралната формация „Слънчице“, клуб „Приятели на книгата“ и новосъздаденият клуб по творческо писане. Залата ще се използва за открити уроци, за изготвяне на реферати и презентации, за срещи, дискусии и занимания по програмите на библиотеката, насочени към подпомагане на учебно-възпитателния процес и адресирани към ученици, учители и родители.

Пред гостите на тържеството бе представен и 3D проект за модулно обзавеждане на залата, дарен от арх. Теменуга Димова.

Библиотека „Родина“ ще разчита на щедростта на старозагорци и за решаване на проблема с отоплението на сградата, за да могат децата да ползват обновените зали и през зимния сезон. Около 10 хил. лв. ще са нужни за цялостното обзавеждане. Кампанията за набиране на средства се провежда съвместно с Обществен дарителски фонд – Стара Загора.

Всеки желаещ да дари

средства на библиотеката може да избере според възможностите си един или повече броя от различните части на обзавеждането, чиято количествено-стойностна разбивка е **публикувана на сайта на библиотека „Родина“**. Още в първите си дни кампанията привлече четирима дарители.

Обновеният отдел бе открит с празник „Искам всичко да знам“. На тържеството пяха деца от Вокалната студия „Ян Бибиан“, възпитаници на Девото основно училище, а актьорите от Театрална формация „Слънчице“ представиха част от свой спектакъл.

Къщата, събрала хиляди томове литература за малчуганите, се намира на ул. „Българско опълчение“ 69. Детският отдел на библиотека „Родина“ е създаден през 1953 г. и допреди 20 години се помещава в близост до централната сграда на бул. „Руски“. През 1992 г. отделът е пребазиран в сегашната си сграда.

Детският отдел на библиотека „Родина“ разполага с 42 000 тома книги. Годишно обслужва над 400 деца. В летните му програми се включват над 1500 старозагорски ученици.

Ключови думи:

библиотека „Родина“ – Стара Загора, добри практики, работа с деца

Мелвил Дюи – Едисон на американското и световното библиотекознание

По случай 160 години от рождението му (1851–1931)

Мария Младенова | mladenovamaria@abv.bg
УниБИТ

В историята на американското библиотечно дело няма друга личност, която е получила толкова голяма известност и признание заради многостранните си приноси за неговото възходящо развитие. Затова с основание и до днес го титулуват „патриарх“ на американското библиотекознание. Много често го наричат и „сеячът“, защото семената, които посява в полето на библиотечната нива, продължават да дават богати плодове.

Неслучайно ежегодната награда „Библиотекар на годината“, присъждана от Американската библиотечна асоциация (ALA), носи неговото име. Истински основоположник и реформатор, Дюи оставя дълбоки следи в развитието и на световното библиотекознание.

Ярка и нестандартна личност, той поражда не само със своята безгранична енергия (наричали са го и „човекът динамо“), с предаността на делото и с таланта си на удивителен организатор, но и с дарбата си да мисли модерно и да предусеща бъдещето на всичко, което е свързано с библиотеките. Затова той по право се нарежда сред най-колоритните строители на библиотечното дело в света от втората половина на XIX и началото на XX век.

Мелвил Дюи е издънка на старинна фамилия, водеща началото си от преселника мисионер Томас Дюи, заселил се в щата Масачузетс през 1630 г. Баща му имал магазин в градчето Адамс Център (в щата Ню Йорк), където се родил и синът му Мелвил на 10.12.1851 г. Магазинът не носел голям доход и в детските и юношеските си години Мелвил се възпитавал на уважително отношение към парите.

Първите 22 години от живота на Дюи са период на подготовка, в които няма нищо необикновено. Той завършва лицей в родното си място (1866), учителства две години (1868–1869), готви се за постъпване в колеж (1869–1870) и получава висшето

си образование в Амхърсткия колеж (1870–1874). Особено важно значение за неговия по-нататъшен живот имат учителските години, които му помагат да изясни педагогическите задачи на библиотеките и да формулира концепцията си за ролята на публичните библиотеки в развитието на съвременното общество.

През този период той работи усилено върху самообразованието си и върху систематизиране на знанията си. В края на университетските си години младият Дюи се проявява като динамична, всеотдавна развита творческа личност с твърд характер, огромна работоспособност, целеустременост в постигането на далечни цели, строга самодисциплина и самоконтрол.

Вторият най-съществен етап от живота на Дюи (1874–1906) е този, през който той работи творчески в различни области на библиотечното дело. През този 32-годишен период Дюи променя работното си място само 4 пъти: първите две години (1875–1876) е асистент-библиотекар и директор на библиотеката при Амхърсткия колеж, следващите 7 години (1876–1883) прекарва в Бостън, където работи главно в помощ на библиотеките, шестте години след тях (1883–1889) е директор на библиотеката при Колумбийския колеж в Ню Йорк и професор по библиотечно дело в библиотечното училище при колежа, а през последните 17 години (1889–1906) е директор на Нюйоркската публична библиотека в Олбъни и на Държавното библиотечно училище при Нюйоркския университет в същия град. През 1905 г. настъпват сътресения в живота на Дюи, които го принуждават да се оттегли изцяло от активната си библиотечна дейност. С това

фактически завършва вторият творчески период в живота му. Причините за неговото оттегляне са много, но най-важната между тях е решителното му сблъскване с рутината и завистта, породени от неговата огромна популярност в Америка и в Европа.

Би трябвало да се очаква, че Дюи ще потърси спокоен живот, че неговият последен период ще протече тихо и безгрижно в почивка след така щедро изразходваните физически и умствени сили дотогава. Това е било напълно възможно, тъй като е бил материално осигурен от доходите на новите издания на Десетичната класификация. Но той е творец и такъв остава до последния си ден. Умира внезапно на Коледа на 80 години (26.12.1931) в Хайландс Каунти, Флорида. Погребан е в Лейк Плесид (щата Ню Йорк).

Работейки като библиотекар в колежа в Амхърст, се оформя идеята на Дюи за създаване на класификационна система, която да осигури бързо и лесно намирането на книги по всеки въпрос благодарение на систематичното им групиране на лавиците по съдържание. Първото издание на създадената от него Десетична класификация (1876) включва около хиляда деления и е с обем 42 стр. Създавайки таблиците за практическите нужди на своята библиотека, Дюи не подозира, че след време тя ще му донесе световна известност.

На първата международна конференция на библиотекарите (Лондон, 1877), в която участват 219 делегати от 9 страни, Дюи представя за пръв път създадената от него ДК пред широк кръг от библиотекари. Много от делегатите се отнасят към нея с недоверие, други – с неприязън, а трети я наричат гениална.

Известният английски специалист по история на класификациите Бервик Сайърс си спомня, че още при първото издание ДК на Дюи (ДКД) му направила впечатление като твърде сложна. Той отбелязва също, че класификацията се е появила точно на място по времето на най-интензивното развитие на публичните библиотеки в САЩ и е съдействала за въвеждане на свободния достъп до фондовете, който според Б. Кастър – дългогодишен редактор и ръководител на отдела на ДКД към Библиотеката на Конгреса, е най-големият принос на САЩ в библиотекознанието и демократизирането на библиотеките.

1895 г. е особено важна за бъдещото разпространение на ДКД и в Европа. През същата година в Брюксел е създаден Международният библиографски институт (МБИ), а неговите основатели

– белгийските юристи и библиографи Пол Отле (1868–1944) и Анри Лафонтен (1853–1943), си поставят грандиозната задача да създадат световен библиографски репертоар, включващ всички печатни произведения в света, издадени от началото на книгопечатането до края на XIX в. Но за него им е необходима и подходяща библиотечна класификация, по която да систематизират масива от документи. Изборът им се спира на Класификацията на М. Дюи, получила широко разпространение в библиотеките на САЩ.

В резолюцията на първата международна конференция на библиографите, проведена на 14.09.1895 г., е записано: „Конференцията смята, че Десетичната класификация дава напълно удовлетворителни резултати от гледна точка на международната практика“ (1). По време на конференцията в телеграма до М. Дюи Пол Отле му съобщава: „Десетичната класификация е единодушно приета. МБИ Ви провъзгласи за почетен член“ (2).

Когато предстои публикуването на първото пълно издание на брюкселския вариант на ДКД, Отле и Лафонтен отново възобновяват обширната си кореспонденция с Дюи, който още в началото на контактите им отстъпва на МБИ авторските си права за изданията на френски език, както и средствата, получени от продажбата им. Докато е жив Дюи, таблиците претърпяват 12 издания, като при всяко следващо обемът им значително нараства. През 1922 г. Дюи предава авторските си права на ДКД на Lake Placid Club Educational Foundation. За издаването и разпространението на ДКД е основано издателство „Форест Прес“, което през 1988 г. е включено в състава на OCLC. От 1923 г. цялата работа по ДКД се осъществява от редакция, намираща се в Библиотеката на Конгреса на САЩ.

Днес ДКД заема първо място в света по брой на преводите и по брой на страните, които я използват – 135, в т.ч. и в националните библиографии на около 60 държави. Около 85% от всички библиотеки в САЩ и Канада класифицират своите фондове (книги, периодика, филми, картини и др.) по ДКД. Тя се ползва и в централизираната каталогизация, която се осъществява от Библиотеката на Конгреса от 1900 г. по идея на М. Дюи и продължава и до днес. ДКД е преведена на около 40 езика, сред които на арабски, гръцки, датски, иврит, испански, италиански, норвежки, руски, турски, фарси, френски, хинди, японски и др.

ДКД е първата класификационна система, чиито таблици се изготвят с помощта на специално създадена компютърна програма, поради което

от 1993 г. нейното 20-о пълно издание се публикува в електронна форма и на компакт диск, който може да се използва в персонален компютър, а 21-вото издание (2003) е и на CD-ROM. То се състои от 4 респектиращи тома, чийто обем е около 4000 страници.

Много водещи специалисти в областта на библиотечната класификация твърдят, че ДКД е най-добрата библиотечна класификация, създадена досега в света. През многовековната история на библиотеките в тях са работили стотици забележителни личности (преди всичко писатели и поети, философи и богослови, учени, сред които и немалко математици), но едва през 1876 г. на 25-годишния учител по математика М. Дюи му хрумва идеята да обяви библиотечната работа за самостоятелна професия, а библиотекарите – за специалисти, които са обединени от общи цели и интереси.

1876 г. е особено динамична и успешна за Дюи. Той развива активна дейност, насочена към осъществяване на идеята му, която той лансира за първи път в библиотечната история – за общественото утвърждаване на библиотечната професия чрез обединяването на библиотекарите в свой собствен професионален съюз. За да постигне целта си, Дюи организира първия библиотечен конгрес в света (Филаделфия, 1876) по случай 100-годишнината от приемането на Конституцията на САЩ, като поема за своя сметка всички организационни разходи.

Въпреки че е най-младият сред участниците, Дюи успява да обедини усилията на съвременниците си и конгресът се превръща в учредителен за Американската библиотечна асоциация (ALA). С основание той е записан под № 1 в регистрите ѝ, като поема и секретарската длъжност, която изпълнява безплатно в продължение на 15 години (1876–1890), и е бил неин президент само два пъти – през 1890–1891 и 1892–1893 г. По свидетелства на негови съвременници през тези години Дюи подпомага АЛА със собствени средства, когато тя изпада в материални затруднения. Така Дюи поставя началото на първата в света браншова библиотечна асоциация, която през 2011 г. отбеляза своята 135-а годишнина. През този период тя се утвърди като най-старата, най-авторитетната и най-влиятелната библиотечна асоциация в света, която е и лидер в живота не само на американската, но и на световната библиотечна общност.

Създавайки АЛА, Дюи става създател и на съвременната визия на професията ни, като често подчертава, че „успешната библиотечна кариера

зависи от три неща – характера, специалните знания и опита“. Формулирайки пръв в света педагогическата същност на професията ни, той ѝ посвещава целия си живот на истински реформатор. През 1877 г., по време на посещението си в Англия, той оказва съдействие и на английските си колеги за изграждането на Английската библиотечна асоциация.

През 1876 г. Дюи създава и първото в света библиотечно списание „Library Journal“, което сам редактира и в което публикува поредица от статии, посветени на професията и на проблемите на библиотеките, като изяснява ролята на публичните библиотеки (които се намират още в началния етап от своето развитие) в организацията и обслужването на народа.

На първата международна конференция на библиотекарите (Лондон, 1877) Дюи изнася доклад, посветен на идеята за пълна демократизация на библиотечното обслужване на народа, като развива концепцията си за опростяване на системата за неговото обслужване чрез въвеждането на свободния достъп до книгите. След бурна дискусия предложението на Дюи е прието и през 1879 г. в гр. Паутукот е открита първата библиотека в света със свободен достъп до фондовете. По-късно тази демократична идея на Дюи се разпространява в цял свят, включително и в България.

През 1876 г. Дюи реализира и други свои идеи в областта на библиотечната техника. Разработва основите на библиотечния почерк и го утвърждава като важна практическа учебна дисциплина, за създаването на която му помага доброто владение на стенографията. Нея той усвоява в колежа в Амхърст и я той използва активно през целия си живот. Дюи стандартизира и размерите на каталожната картичка (7,5 x 12,5 см), която създава след внимателен съпоставителен анализ на размерите на картичките, използвани в десетки библиотеки. Стандартизира и размерите на каталожните чекмеджета, предназначени за библиотечните каталози. Размерите на каталожната картичка, предложени от Дюи, са приети в цял свят в качеството на международен стандарт.

Стремещът към стандартизация навежда Дюи на мисълта за потребността от еднакви съкращения на думите, най-често срещащи се в библиографското описание и каталогизационната практика. Не всички предложени от него съкращения на думите били приети, но самата идея за стандартизация на съкращенията в библиографското описание получила широк отзвук, който продължава

и в съвременната каталогизация. Като секретар на АЛА той прави постъпки и за стандартизация на библиотечното обзавеждане, създавайки специално Библиотечно бюро, чиято задача била да произвежда всичко необходимо за обзавеждането на библиотеките.

През следващите години Дюи става инициатор на десетки проекти, свързани с проблемите на стандартизацията в областта на библиотечната работа, обосновава необходимостта от единство на принципите в сферата на каталогизацията и класификацията, поставя на научна основа въпросите за регистрацията на фонда и библиотечната статистика, както и необходимостта да се въведе единна библиотечна документация. Широко разпространява идеята си за необходимостта от централно отпечатване на каталожните картички, съдържащи библиографското описание и класификационните индекси на книгите. Отстоява тази си идея в продължение на 20 години, докато през 1900 г. Библиотеката на Конгреса на САЩ не започва експерименталното отпечатване на картичките, което продължава и днес.

За няколко години от математика израства великият библиотекар, човекът с остро аналитично мислене, който преосмисля основите и същността на публичните библиотеки и библиотечната работа, като ги реорганизира и ги превръща в библиотеки на утрешния ден и на бъдещето.

С името на Мелвил Дюи е свързана и появата на библиотечното образование. Още през 1879 г. той публикува статия, в която пръв в световната професионална литература поставя този важен за професията ни проблем. След няколко години, през 1883 г., на годишната конференция в Бъфало Дюи отново се обръща към съотечествениците си с призив да подкрепят идеята му за създаване на училище за библиотекари и даже предлага учебно заведение, в което то да се осъществи, но замисълът му се реализира няколко години по-късно, защото среща силна обществена съпротива на женофобите в Колумбия, които му устройват истинско Ватерло и внасят доклад пред университетското ръководство против допускането на жени в него. Дюи е обвинен в своеволие и в неспазване на устава на учебното заведение.

В статията си „Библиотечното дело като професия за жени“ (1886) Дюи пръв обръща внимание върху това, че жените се отличават с редица черти на характера си, които са изключително подходящи за работата на библиотекаря. Започва битката на Дюи за навлизането на жените в библиотечната

професия, успял да убеди обществото, че това е самостоятелна професия, достойна за признание и уважение. Преодолявайки трудности от различен характер, първото библиотечно училище не само в САЩ, но и в света започва своето начало към Колумбийския колеж в Ню Йорк на 5.01.1887 г. Първите студенти са група от 3 мъже и 17 жени, които за пръв път в световната история на библиотеките се обучават, за да бъдат допуснати да работят в тях. Втората група започва занятия през ноември същата година.

Дюи е основният преподавател в библиотечното училище. От 108 лекции, изнесени от щатни преподаватели през първата година, 72 са прочетени от Дюи. Той съумява да привлече за лектори най-видните библиотековеди в САЩ, сред които са Ч. Е. Кътър, В. Фостър, Е. Ричардсън и др. Съвременниците му отбелязват високото ниво на подготовка на библиотекарите в училището и ентузиазма на студентите, които след лекциите при Дюи били готови да се занимават до късно през нощта. Училището има голям успех. За втората учебна година са подадени 100 молби, но били приети само 22 студенти. Независимо от това, на 5.11.1888 г. Съветът на попечителите взема решение за закриването на училището и освобождава Дюи от всички заемани от него длъжности.

В началото на 1889 г. Дюи заедно с библиотечното училище, неговите студенти и преподавателите, се премества в гр. Олбъни – административен център на щата Ню Йорк. Там оглавява Нюйоркската публична библиотека, в която работи до 1906 г., когато настъпват сериозни сътресения в живота му и той е принуден да се откаже от библиотечната си работа, оставяйки зад себе си единствено създадената от него през 1895 г. компания Лейк Плесид Клуб, която ръководи в продължение на 26 години до последния ден от живота си (4).

На организацията и развитието на Колумбийското библиотечно училище Дюи посвещава част от своите знания, сили и рядко срещана енергия. След него библиотечни училища се откриват и в други градове на САЩ и в много случаи той им оказва значителна методическа помощ, споделяйки своя опит. Създаването на библиотечните училища несъмнено благоприятства както за подготовката на квалифицирани специалисти за библиотеките в САЩ, така и за повишаване на авторитета на библиотечната професия. Голямата заслуга на Дюи се състои в това, че посочва на обществото възпитателната роля на библиотекарите, които наравно с учителите имат огромни педагогически и

обществени отговорности.

Принудителното оттегляне на Дюи от библиотечната работа предизвиква възмущението на библиотечната общност, от името на която Хърбърт Пътнъм – по това време директор на Библиотеката на Конгреса, пише гневно писмо до ръководството на университета, в което четем: „обвиненията срещу Дюи са смешни, а техните мотиви недостойни... Няма друг човек от живеещите днес, на когото ние сме толкова задължени за активното развитие на библиотеките и нарастването на интереса към тях през последната четвърт на отминалото столетие. Няма друг, който с такъв ентузиазъм да е работил за развитието на практиката на библиотечното обслужване на специалистите... Дюи ядеше, пиеше и спеше, говорейки за библиотеките и библиотечната работа в продължение на 24 часа в денонощието, през всичките месеци и години на своя живот” (3). Според оценката на Пътнъм „нито един от американските библиотекари не е получил толкова широка известност в чужбина, както Дюи. Това се обяснява с неговите заслуги в развитието на библиотечното дело, а така също и с факта, че благодарение на него публичните библиотеки са признати за движеща сила в образованието на народа” (3).

Въпреки солидната подкрепа на професионалната общност, 55-годишният Дюи се разделя с библиотеките, на които е посветил повече от три десетилетия от живота си, за да остане завинаги с делата си в тяхната световна история като една от най-ярките личности в нея, за която и днес учените продължават да пишат и да се удивляват на реформаторските му идеи, осъществени благодарение на невиджания му организационен талант и на умението му да вижда далече в бъдещето.

От 1906 г. до края на дните си Дюи се посвещава на проекта си Лейк Плесид Клуб, чието начало поставя през 1895 г., когато създава център за отдих и почивка, предназначен за библиотекари и педагози. Той бил разположен на брега на живописно езеро, където са построени и площадки за различни видове зимни и летни спортове. В началото клубът започва дейността си скромно. Дюи закупува 40 декара земя в Лейк Плесид (в щата Ню Йорк) и една вила за почивка на 30 човека. С времето благодарение на енергичното му и умело стопанско и финансово ръководство дейността на клуба се разраства бързо. Членовете му стават над 1500, а владенията му достигат 40 000 декара, върху които са построени 400 вили с удобства за евтина почивка и спортуване – гребане с лодки, игри на тенис

кортове и др. Материалното положение на клуба се подобрява до такава степен, че през 1927 г. Дюи основава филиал и на море – във Флорида. Към клуба създава и издателство, а по-късно започва да издържа и специално климатично училище за деца в Нортууд.

Дюи бил убеден, че трудът на библиотекаря и учителя е напрегнат, а отдихът в клуба ще им позволи да възстановяват своите сили и здраве. Направил много и за намиране на финансови средства, осигуряващи съществуването и развитието на клуба. Тук пристигали за 24 дни стотици библиотекари, които разменяли мисли, идеи и опит, и постепенно клубът се превърнал в школа за иновации и добри практики. През 1932 и 1980 г. тук, в Лейк Плесид, се провеждат зимните олимпийски игри. По време на Втората световна война, когато много библиотекари са принудени да бягат от Европа, те намират убежище и в клуба на Дюи в Лейк Плесид.

Казаното дотук отразява само една малка част от всичко направено от Дюи за библиотеките и за нашата професия. Той оставя много книги и над 500 статии, които са кратки и делови, а мислите и идеите – пределно ясно изложени. Чужд е на мъглявото теоретизиране; публикациите му имат практическа насоченост. Идеите, които застъпва в тях, обаче са новаторски, а начините, които сочи за реализирането им, са достъпни и реалистични. Това го прави един от най-популярните автори сред американските библиотековеди, а влиянието му върху изграждането на библиотечното дело не само в Америка, но и в света е непреходно.

Библиография

1. Цит. по : **Бойд, Р. У.** Универсум информации : Жизнь и деятельность Поля Отле. – Москва, 1976, с. 56.
2. Пак там.
3. Цит. по : **Дафинов, З.** Мелвил Дюи. // *Библиотекар*, 1972, № 1, с. 39–43.
4. **Сукиасян, Э. Р.** Слово о Мелвиле Дьюи. // *Науч. и техн. библ.*, 2002, № 5, с. 115–123.
5. **Божилова, В.** Мелвил Дюи. // *Библиотека*, 1993, № 8, с. 54–59.

Ключови думи:

американски библиотековеди, биографии, Десетична класификация, Мелвил Дюи

Списание „Простори“ на 50 години

Даниела Колева | daniela_koleva@mail.bg
Кореспондент за Североизточен регион

В средата на септември Регионалната библиотека на град Добрич отбеляза 50-годишния юбилей на сп. „Простори“. Сред гостите на срещата бяха Панко Анчев и Ангел Ангелов от редакционния екип, поетът с китара Владимир Стоянов, Сашо Серафимов – председател на Сдружението на писателите в Добрич, направил своя литературен прощъпулник на страниците на „Простори“.

През далечната 1961 г. излиза първият брой на списанието, дело на книгоиздателство „Георги Бакалов“. Изданието е замислено като творческа лаборатория на млади, начеващи писатели, особено от Североизточна България. Списанието често е променяло периодичността си, излизало е в три книжки, после са станали четири, сега са шест, но винаги идеята е била да помага на младите автори,

докато заживява отново свой собствен живот като самостоятелно издание и поради различната аудитория и насоченост на печатния си събрат.

Издаването на „Простори“ е възможно благодарение на финансовата помощ на община Варна от 2005 година. Съществува концептуална разлика между старите и новите „Простори“. Възстановеното издание има за идея и да прилича, и да е различно от периода преди прекъсването, но да остане близо до непосредствения литературен процес, както и да откликва на актуалните тенденции в литературата. Редакционният екип се стреми на страниците му да съжителстват както големи имена като Симеон Янев, Таньо Клисуров, Иван Вълев, станали част от съвременната класика, така и млади писатели, които не просто да публикуват, а да го правят редом с именити автори. Новите имена трябва да се съизмерват с утвърдените, а балансът между известни и неизвестни да се подчинява на сериозни критерии.

За литературнокритическия и философски отдел на списанието се следват моделите, създадени от големите български литературни списания – „Хиперион“ и „Мисъл“. Този раздел е особено важен, както подчерта Панко Анчев, „защото вече в България не останаха литературни критици. От младите хуманитаристи не се появяват литературни критици, които да изследват литературния процес. Намират се само хвалебствия

тук-там, но сериозни изследвания не се срещат.“

В рубриката „Преглед“ се препоръчват нови заглавия.

В списанието се редуват поезия, проза, литературна критика и информация за интересни събития, рубриката „Преглед“, която препоръчва значими новоиздадени книги, както и философски статии. Друго богатство на съвременната култура

сподели Панко Анчев – главен редактор на списанието. От 1973 г. става издание на писателското дружество във Варна към Съюза на българските писатели, до 90-те години на ХХ век, когато е поразено от предизвестената смърт на множество български периодични издания в сферата на хуманитаристиката. Преди шест години „Простори“ е възстановено като приложение на сп. „Морски

намира място в рубриката „Художник“, където се представя творчеството на български художници.

В рамките на културните празници „Албена“, в

държи да показва живота такъв, какъвто е; ориентирано е към социалната проблематика. Екипът му е убеден, че истинското поддържане на традицията е в нейното обогатяване. Списанието е отворено

за таланти автори, независимо от коя част на страната са. Те могат да изпращат материалите си на **електронна поща: prostori@mail.bg**.

Редакторите на списанието се стремят да подбират публикациите по един критерий: дали текстът има литературни качества и послания. „Простори“ ще продължи да бъде място за изява на автори от различни поколения, но се ориентира главно към младите и към преодоляване на шаблонното мнение за тях.

Списанието публикува и преводна поезия, проза и литературна критика.

Срещата завърши с дискусия, в която най-вече младите хора в залата се интересуваха за критиката на художествени

текстове, за съвременния език и вулгаризирането му, за полуграмотността и отлива от четенето. Апелът на издателите на списание „Простори“ беше: ЧЕТЕТЕ!

Ключови думи:
списание „Простори“

които се осъществи срещата, бяха поканени всички бивши и бъдещи сътрудници да изпращат своите творби за публикуване. Освен хартиен изданието има и **пълнотекстов електронен вариант**.

В „Простори“ се публикуват творби, които отговарят на духа на времето. Изданието не е привърженик на постмодернизма, а чрез литературата

Американската библиотечна асоциация – гласът на американските библиотеки

Интервю с г-жа Роберта Стивънс –
Президент на ALA, 2010–2011 г.

Американската библиотечна асоциация (АБА) е основана през 1876 г. Днес в нея членуват над 63 000 библиотекари. По многобройност на членската маса тя е на трето място в САЩ след асоциациите на лекарите и адвокатите.

– Г-жо Стивънс, каква е ролята на Американската библиотечна асоциация за развитието на библиотеките в САЩ?

– АБА е лидер в развитието, популяризирането и постоянното усъвършенстване на библиотеките и техните услуги. Тя подпомага библиотеките в осъществяването на крайната им цел – достъп до информация за всички. Библиотеките са крайъгълният камък на нашата демокрация и нашата икономика и Асоциацията умее да изтъква жизненоважните услуги, които предлагаме на милиони американци всеки ден.

От една страна, мисията на АБА е да популяризира и разширява библиотечните услуги, а от друга – да предоставя условия за професионално развитие на специалистите, работещи в библиотеките. Ние подпомагаме професионалното развитие не само на щатско и национално ниво, но също така посвещаваме много усилия за престижа и напредъка на библиотеките в целия свят.

Важно е да отбележа, че АБА е лидерът на американските библиотекари по основни въпроси на гражданските права и свободи. Когато след терористичната атака на 11.09.2001 г. американското правителство прие т.нар. Патриотичен акт, АБА веднага излезе с резолюция на несъгласие, тъй като вижда в него „опасност за конституционните права и личната неприкосновеност на библиотечните потребители“.

– Българските библиотекари биха искали да знаят по какви конкретни начини и форми АБА подпомага квалификацията на библиотекарите.

– На първо и най-важно място, АБА е институцията, която акредитира магистърските програми по библиотечни и информационни науки¹, предлагани във висшите учебни заведения на САЩ и Канада. Това е основно и много важно: АБА има специален офис по акредитация. Специалистите от офиса разработват стандартите за акредитация и формират комисии от експерти, които оценяват изпълнението на акредитационните стандарти от отделните библиотечни катедри и факултети. Комисията е крайно взискателна. Тя инспектира детайлно учебните програми, оценява равнището и броя на хабилитираните преподаватели, обема и качеството на научните изследвания, за да бъде сигурна, че учебното заведение предлага библиотечно образование по най-висок стандарт.

Резултатите от проверките водят до акредитиране или до отсрочване на акредитацията. На тези, които не отговарят на изискванията, комисията на АБА предоставя препоръки за това, какво още е необходимо да се направи, за да бъдат постигнати критериите. Получената акредитация обаче не е перманентна – учебните заведения преминават през този процес на всеки 5 години. Това е качествен контрол, който подпомага доброто библиотечно образование.

На второ място, АБА предлага различни форми в помощ на продължаващата квалификация на кадрите с библиотечно образование. Всяка година провеждаме национална конференция през юни и среща в средата на зимата, през януари. До скоро те имаха характер предимно на работни срещи и обмен, но все повече се съсредоточават върху кариерното и професионалното развитие. Към всичко това нека добавим и широкия спектър от

¹ В САЩ единственият вид професионално образование за библиотекари са магистратурите по библиотечно-информационни науки, предлагани в над 50 акредитирани от АБА програми.

уебинари (семинарни занимания, провеждани в уебсреда) и курсове за електронно обучение, които имат две предимства: не те задължават да пътуваш до други места и същевременно ти спестяват средства. Ако имаш връзка с Интернет, получаваш достъп до всички обучения. Таксите са достъпни – около 30 долара на курс. По този начин ние стимулираме професионалното развитие на библиотекарите. Интересът към онлайн обучението е голям и все повече нараства. Имаме стотици записани и чакащи в списъка за следващия курс.

На трето място бих искала да изтъкна, че Асоциацията поддържа богат и динамичен уебсайт с информация за всички дейности и за безбройните печатни публикации. Издателската програма на АБА е интензивна и много успешна. Това е друга, много важна възможност да поддържаме професионалната си квалификация. Библиотекарите имат добро базово образование, но за да бъдат в крак с динамичните промени, се нуждаят от чести и редовни обучения.

От 2006 г. АБА предлага сертифицирана програма за мениджъри администратори в библиотеките – това са хора, които имат магистърска степен по библиотечно-информационни науки, но се нуждаят от повишаване на лидерските и управленските си умения. Програмата се състои от 4 основни и 3 избираеми курса, които се провеждат в продължение на 5 години. Какво получават завършилите? Повече възможности за кариерно израстване, конкурентност на пазара на труда, увереност и умения за набиране на средства, за управление на човешките ресурси, стратегическо планиране, маркетинг и др.

Съвсем отскоро АБА започна да предлага и сертифицирана програма за хора със средно образование, работещи в библиотеките. Това са в общи линии стандартните начини, по които АБА подкрепя своите членове да бъдат по-ефективни на техните работни места.

– Когато бяхте избрана за президент, Ваши колеги коментираха, че имате изключителен успех сред кръгове, външни за библиотеките. Точно с това сте полезна за АБА. Години наред сте мениджър и експерт по набиране на средства за Конгресната библиотека на САЩ. През последните 10 години сте директор на Националния фестивал на книгата и имате солидни контакти с интелектуалния елит, писателите и издателите. Как ще използвате този свой опит, какви акценти поставяте в президентската си програма за 2010–2011 г.?

– В програмата си планирам три основни инициативи. Първата се нарича „Фондонабиране на предна линия“ и цели да подпомогне библиотеките да усвоят допълнителни източници за финансиране. Големите библиотеки обикновено разполагат с подготвен персонал, който се занимава с фондонабиране, но средните по големина и малките много рядко имат капацитет да набират средства. Моята инициатива работи за развиване на такива умения, които ще им позволят да работят ефективно във външна среда. Така че това е обучение с голям обхват и сред много библиотеки.

То включва планиране, форми, подходи на привличане на дарители, включително и т.нар. планирано дарителство, популярно в САЩ. Библиотеката насърчава дарителя да направи завещание (в пари или имот) в полза на библиотеката, което още приживе му носи данъчни облекчения, а след смъртта му наследниците продължават да се възползват от тях².

Втората си инициатива озаглавих „Нашите автори – наши застъпници“. Бихме искали от името и в името на библиотеките да говорят известни обществени фигури – писателите, които със силата на словото и личното си обаяние да печелят привърженици за библиотеките. Ще привлечем доказани оратори, които ще изтъкват ролята на библиотеките и библиотекарите за икономическия, социалния и образователния живот на нацията. Ще използваме разнообразните възможности на медиите: интервюта, постери, уебпубликации. Националната

циативи. Първата се нарича „Фондонабиране на предна линия“ и цели да подпомогне библиотеките да усвоят допълнителни източници за финансиране. Големите библиотеки обикновено разполагат с подготвен персонал, който се занимава с фондонабиране, но средните по големина и малките много рядко имат капацитет да набират средства. Моята инициатива работи за развиване на такива умения, които ще им позволят да работят ефективно във външна среда. Така че това е обучение с голям обхват и сред много библиотеки.

² Наръчникът на АБА по тази програма е достъпен на: www.ala.org/frontlinefundraising

кампания ще се използва за създаване на модел за привличане на застъпници на местно ниво чрез наръчника „Привличане на вашите местни интелектуалци“. Той съдържа съвети за идентифициране и подготовка на местни уважавани граждани и лидери на общественото мнение като застъпници за библиотеката.

Третият „стълб“ в президентската ми програма е конкурсът с национален обхват „Защо ми е нужна моята библиотека?“. С него продължаваме експериментите на моите предшественици за привличане на нови приятели чрез социалните мрежи, като обогатяваме арсенала от техники на застъпничество и същевременно ангажираме деца и младежи като поддръжници на библиотеките. Бихме искали младите хора да споделят и убеждават другите защо библиотеките са по-нужни от всякога. Ще публикуваме кратки видеоклипове с деца и младежи в YouTube и в сайтовете на www.ilovelibraries и [@yourlibrary](https://www.instagram.com/yourlibrary). Победителите в състезанието ще посочат своята училищна или обществена библиотека като бенефициент на паричната награда за най-добрите видеоклипове.

– Г-жо Стивънс, по време на визитата в България Вие се запознахте с няколко библиотеки и с много български колеги. Какви са впечатленията Ви от тях?

– Българските колеги, с които се срещнах, са

изключително мотивирани да развиват библиотеките и да защитават тяхната роля в обществото. Затова АБА е готова на сътрудничество и бихме могли да осигуряваме онлайн обучения (на английски език) по теми, актуални за вас. Що се отнася до библиотеките – наличието на компютри с достъп до Интернет и обучени библиотекари, които да консултират ползвателите, е най-насъщната нужда в момента. Това трябва да стане час по-скоро. Второ, колекциите в българските библиотеки определено се нуждаят от динамично и ритмично обновяване. Старите фондове са проблем за всички библиотеки по света, затова една от основните задачи е да ги превърнем в релевантни колекции, отговарящи на потребностите на съвременния читател.

– От името на българската библиотечна колегия Ви благодаря за споделеното. То е изключително ценно както за библиотеките, така и за нас като асоциация. Желая Ви силен, запомнящ се президентски мандат, който да Ви донесе лично удовлетворение, а на американските библиотеки – нови възможности за просперитет. До нови срещи!

*Интервюто взе: Анна Попова | arorova@lib.bg
ИБ на ББИА*

Ключови думи:

*Американска библиотечна асоциация,
библиотеки*

Безплатен достъп до...

Анна Попова | arorova@lib.bg
ИБ на ББИА

половин милион статии от 200 списания, издавани до 1923 в САЩ и в целия свят до 1870 г. Възможно е търсене по ключови думи в заглавието, пълния текст, името на автора, резюмето или текста към илюстрациите.

През септември 2011 г. онлайн архивът JSTOR (САЩ) предостави една шеста част от публикации-те в безплатния си портал **Early Journal Content**.

Едно 10-минутно упражнение с базата-данни показва, че тя предлага безценни статии за изследователи на историята, науката, археологията, изку-

ствата – общо 50 научни дисциплини. Там ще намерите, например, 500 статии за и от Хенри Шлиман с всички спорове и перипетии на откриването на Троя и златото на Микена. Как са били посрещани импресионистите? Какво се пише за Ван Гог в началото на XX век? И др.под. Името България се среща в пълния текст на 2129 статии, посветени на войните на Балканите, холерата през 1911 г., музиката на България и др. За библиотекари и читатели, ползващи английски език, това е откритие, което всемогъщият Гугъл не може да предложи. Да си пожелаем повече изследователи и любители да черпят от този източник, но преди това нека свършим нашата работа – да го представим на читателите си и да покажем прекрасните му възможности.

JSTOR е онлайн архив, предоставящ достъп до пълен текст (ретроспективно 2–5 години преди текущата година) на над 1300 научни списания, доклади от конференции и други публикации по 50 дисциплини. Пълен достъп, осигурен чрез абонамент, имат следните библиотеки в България: Библиотека при Нов български университет, Библиотека при СУ „Св. Климент Охридски“, Библиотека „Паница“ при Американския университет в България. Ако търсите статии от платения архив, (**списък на заглавията по дисциплини**), отправете молба към тези библиотеки за междубиблиотечно заемане.

Ключови думи: онлайн архив, JSTOR

Писмо без отговор

Писмо на ББИА до Министерството на финансите от месец юли 2011 г.

ДО
Г-Н СИМЕОН ДЯНКОВ
МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ
ВИЦЕПРЕМИЕР НА Р БЪЛГАРИЯ

КОПИЕ:
ДО
Г-Н ВЕЖДИ РАШИДОВ
МИНИСТЪР НА КУЛТУРАТА

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР,

Информационно общество налага все по-ясно като приоритет и условие за съвременен обществено и личностно развитие свободния достъп до знания, информация и комуникации, неограничаван от дискриминиращи разлики, като национална и етническа принадлежност, социално положение,

възраст, пол, образование и др.п. Библиотеките по своята мисия и задачи са институциите, които осигуряват този равноправен достъп на всички социални групи в обществото и това ги превръща в неотменна част от стратегическите цели и държавната политика на европейските страни днес. Библиотеките имат значимо присъствие в ежедне-

вието на гражданите на развитите страни на всички етапи от изграждането и успешната реализация на личността.

Програмата на правителството на европейското развитие на България поставя стратегически цели и задачи, чието ефективното реализиране е невъзможно без активното участие на библиотечния сектор, който включва мрежите от научни, обществени училищни и специални библиотеки.

Библиотеките днес са сериозно засегнати от финансовата криза. През последните две години те са лишени от адекватно финансиране, осигуряващо изпълнението на основните им дейности. Стандартът за финансиране на делегираните държавни дейности за обществените библиотеки тази година е намален с повече от 20%. Допълнително отпусканите средства за библиотеките чрез бюджета на Министерството на културата са 100% редуцирани. Въпреки обещанията, до този момент не е възстановена програмата на Министерството на културата „Българските библиотеки – съвременни центрове за четене и информираност“, финансираща проекти за покупката на нови издания за библиотечните фондове. Програмата бе финансирана за последен път през 2008 г., когато бяха финансирани библиотечни проекти на стойност над 2,5 млн. лв. за обновяване на библиотечните фондове. Средствата бяха обезпечени целево от Министерството на финансите.

Не се изпълняват разпоредбите на чл. 61, т. 2 от Закона за обществените библиотеки за отпускане на средства за регионални дейности на регионалните библиотеки. В нарушение на сроковете, определени в същия закон, не е приет Стандартът за библиотечно-информационно обслужване по §3. ал. 1 от Преходните и Заключителни разпоредби, който има важно значение за осигуряването на качествени териториални библиотечни услуги. Сериозно безпокойство буди фактът, че ако през 2007 г. и 2008 г. 18% от библиотеките не са купили нито една нова книга, то през 2009 г. и 2010 г. почти 90% от библиотеките не са купували нови издания. Тези цифри доказват, че българските граждани, които с данъците си издържат библиотеките, са лишени от достъп до нови издания и обещанията, че „се прави всичко възможно“ не са достатъчни. Това е и причината само 17% от българските граждани да ползват библиотеки, а само 10% да посещават обществените (читалищни, общински и регионални) библиотеки.

Това съвсем не означава, че хората в България днес не четат или нямат нужда от библиотеките.

Въпреки остарелите библиотечни фондове се наблюдава повишена посещаемост в библиотеките, поради невъзможността на много от гражданите да купуват нужната им литература или да ползват собствени компютри и интернет.

Статистическите данни на другите европейски държави свидетелстват за висока ефективност на библиотечния сектор и доказват нарастващата роля на библиотеките като демократични общодостъпни институции в условията на глобална дигитална среда. Над 60% от жителите на Великобритания, над 70% от жителите на Дания и Швеция и над 90% от населението в Норвегия и Финландия ползва обществените библиотеки.

Г-н Министър, настоятелно Ви молим да бъдате осигурени целево бюджетни средства за следните конкретни мерки:

- Да бъде обезпечена финансово Програмата за обновяване на фондовете на библиотеките „Българските библиотеки – съвременни центрове за четене и информираност“ на Министерството на културата за 2011 година с не по-малко от 1 млн. лв. Това не само ще осигури достъп до нови издания за читателите в библиотеките, но ще повлияе положително на книжния пазар и ще подкрепи българската книга в условията на криза.
- Да бъдат осигурени необходимите средства за изпълнение на финансовите ангажименти на Министерството на културата към 27-те регионални библиотеки в съответствие с чл. 61, т. 2 от Закона за обществените библиотеки за отпускане на средства за регионални дейности на регионалните библиотеки. Регионалните библиотеки са гръбнакът на териториалната библиотечна мрежа и подпомагат читалищните библиотеки в изпълнението на основните им функции.

Имайки предвид публично заявената от Вас позиция за необходимостта от по-добро финансиране на образованието и културата, искрено се надяваме, че ще направите необходимото за изпълнението на нашите искания, които пряко са насочени срещу задълбочаването на духовната криза и лишаването на гражданите от достъп до книги и информация.

УС на ББИА

Ключови думи:

министър на културата, министър на финансите, обръщения, финансиране, библиотеки